

# JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti • 99. vuosikerta 26.5.2023

5 | 23

Bauer Median  
verkkouutisia  
tehdään pienillä  
palkkioilla

s. 6

Hilla Groupin  
uudistus ajoi  
toimitukset  
ahdinkoon

s. 20

Kesätyöt eivät  
kiinnosta  
kaikkia nuoria  
toimittajia

s. 30

Päätoimittajat  
Erja Yläjärvi ja  
Riina Nevalainen  
johtavat uuden  
ajan opeilla. 14





## Uusi opas vammaisten ihmisten haastatteluun

s.28

## Susanne Päivärinta vastasi Journalistin kohtuuttomiin väitteisiin

s.10



Maria Pettersson • maria.pettersson@journalistiliitto.fi

## Poliisi ei osaa toimia median kanssa

**P**oliisi takavarikoi työtä tekevän kuva-journalistin kalustoa. Poliisi estää dokumenttiohjaajaa tekemästä työtään. Poliisi salaa esitutkintapöytäkirjan epämääräisistä syistä. Poliisi uhkaa yhtä valokuvaajaa sakoilla niskuroinnista ja toista syytteellä Turkin presidentin kunnianloukkauksesta. Journalistiliitto on avustanut jäseniään monenlaisissa poliisin medialle aiheuttamissa vaikeuksissa tai kommentoinut niitä julkisesti.

Poliisi ja media ovat Suomessa periaatteessa samalla asialla. Molempien tehtävä on edistää ja ylläpitää vapaata, demokraattista yhteiskuntaa. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että poliisi kohtelee mediaa usein rauhanhäiritsijänä tai uhkana sen sijaan että keskittyisi turvaamaan sen toimintamahdollisuudet.

Poliisi estää median ammattilaisten työnte-koa silloinkin, kun siitä ei aiheudu poliisille tai turvallisuudelle merkittävää haittaa. Ohjeis-

tuskin on sekavaa: Joskus poliisi on vaatinut journalisteja käyttämään mielenosoituksissa pressiliiviä, toisinaan muistuttanut, että pressiliivi ei auta, koska sellaisen voi vetää päälleen kuka tahansa.

**JOURNALISTILIITTO ON KÄYNYT TOISTUVASTI** keskustelua poliisin viestijöiden kanssa siitä, miten poliisin tulisi ottaa työtä tekevät journalistit huomioon. Keskusteluissa on saavutettu jonkinlainen hauras yhteisymmärrys, mutta ymmärrys ei valu kentälle asti. Viimeksi tässä kuussa Suomen freelance-journalistit ry tuomitsi poliisin puuttumisen journalistien työhön.

Journalistiliiton juristit ovat joutuneet selvittelemään poliisin käytöstä. Journalisteja on otettu kiinni tai muutoin painostettu lopettamaan työnsä silloin, kun olisi ollut olennaista saada välitetyksi yleisölle tietoa yhteiskunnallisista tapahtumista julkisella paikalla, kertoo

KUVA: KAI WIDELL



Ilari Paavonen digitoi Ylen 1950–1990-lukujen tv-ohjelmia ja elokuvia.

# Poliisin tulisi aina pystyä perustelemaan median toiminnan rajoittaminen erittäin selvästi. Nyt se ei siihen kykene.

Journalistiliiton juristi **Tytti Oras**. Kun tilanteita on selvitelty juristin tuella, poliisin toiminnalle ei aina ole löytynyt hyväksyttäviä perusteita. Usein poliisi painostaa nimenomaan valokuvaajia.

Kun poliisi takavarikoi valokuvaajan työvälineet tai kieltää kuvaamasta, yhteiskunta kärsii. Kansalainen ei saa täsmällistä tietoa yhteiskunnan tapahtumista. Poliisin tulisi aina pystyä perustelemaan median toiminnan rajoittamisen erittäin selvästi. Nyt se ei siihen kykene.

**TYTTI ORAS KIINNITTÄÄ HUOMIOTA** myös siihen, että journalistit joutuvat esituskintaan ja syytteen tavalla, joka on hyvin epäyhtenäinen eri puolilla Suomea. Joskus uutisista tehtaillaan esituskintapyyntöjä urakalla, eivätkä ne johda mihinkään – niin kuin ei normaalitilanteessa pidäkään. Oraksen mukaan joskus normaali uutisjuttu voikin yllättäen tuoda tavallista pai-

kallisuutisointia tehneelle toimittajalle syyteitä useista rikosnimikkeistä – ja myöhemmin täysin erilaisia tuomioita eri oikeusasteista.

Erityisesti sananvapauden ammattikäyttäjiin kohdistuvissa tilanteissa olisi syytä tunnistaa ja ottaa paremmin huomioon tiedonvälityksen ja keskustelun yhteiskunnallinen välttämättömyys sekä journalistien rooli siinä, Oras muistuttaa.

Toivottavasti poliisien toistuvat epäonnistumiset johtuvat osaamisen puutteesta eivätkä siitä, että poliisit eivät välitä journalistien oikeuksista tai velvollisuuksista.

Median kanssa tekemisissä olevat poliisit tulisi ohjeistaa ja kouluttaa kunnolla sananvapauteen ja median toimintaan liittyvistä kysymyksistä. Poliisissa on osaamista, mutta tarvitaan suunnitelma, jolla osaaminen välitetään rivipoliisille. Toistuvat laiminlyönnit osoittavat, että osaamista ei ole tarpeeksi. ●

KUVA: HELI SAARELA



Filmskaparen Tommi Seitajoki hoppas på fler verktyg och metoder för att jobba tillsammans med huvudpersonerna.

s.34

## Tes-kierros: palkat paranivat, perhevapaauudistus junnaa paikoillaan

s.42

Kannen/Takakannen kuva: Heidi Piironen

## JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton  
ammattilehti 99. vuosikerta  
26.5.2023

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA /  
ANSVARIG CHEFREDAKTÖR  
Maria Pettersson 045 6757 401

TOIMITUSSIHTEERI /  
REDAKTIONSSSEKRETERARE  
Manu Marttinen 050 310 3036

TOIMITTAJAT / REPORTRÄR  
Nina Erho (työvapaalla)  
Manu Haapalainen 050 501 0716  
Marja Honkonen 050 379 9108

ULKOASU / LAYOUT  
Heli Saarela 050 470 0016

SÄHKÖPOSTIT  
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi  
förnamn.släktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI  
www.journalisti.fi

TILAUKSET / BESTÄLLNINGAR  
Jaicom Oy 03 4246 5383  
journalisti@atex.com

PAINO / TRYCKERI  
Botnia Print, Kokkola  
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)  
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA / UTGIVARE  
Suomen Journalistiliitto  
Finlands Journalistförbund  
09 612 2330  
PL 252, 00531 Helsinki

SEURAAVA JOURNALISTI 6/2023  
ILMESTYY 18. 8., AINEISTO 9. 8.

ILMOITUSMYynti:  
www.journalisti.fi > ilmoittajille  
044 755 5002

VASTUULLISTA  
JOURNALISMIA

# Tarpeettoman ilkeät jutut ovat suosittuja mutta epäeettisiä, kirjoittaa toimittaja **Eveliina Talvitie**

Eveliina Talvitie, teksti ● Aapo Huhta, kuva

## EVELIINA TALVITIE

- 53-vuotias kirjailija ja MustRead-verkko-median Viron-kirjeenvaihtaja.
- Työskennellyt toimittaja-juontajana, uutistoimittajana, yhteiskuntasuhdepäälikkönä ja viestintäkonsulttina.
- Julkaissut kaksi romaania ja kymmenen tietokirjaa, muun muassa **Katariina Sourin** elämäkerran *Kata* (Like 2023), **Ilkka Kanervan** elämäkerran *Moniottelija* (WSOY 2006) sekä **Matti Vanhasesta** kertovan *Mies joka halusi olla asia* (WSOY 2011).
- Julkaisee syksyllä kolmannen romaaninsa ja ensimmäisen lastenkirjansa.
- Asuu Tallinnassa.
- Opiskellut Helsingin yliopistossa.

**V**altakunnan lutka. Tällaisen roolin **Katariina Souri** omasta mielestään sai suomalaiselta medialta. Hän kertoo median toiminnasta ja häneen kohdistuneesta julkisuudesta tänä keväänä ilmestyneessä kirjassani *Kata*. Myös aiempien kirjojeni päähenkilöt **Ilkka Kanerva** ja **Matti Vanhanen** ovat saaneet osansa skandaalijulkisuudesta. Median toimintatapoihin tutustuminen kohteen näkökulmasta avaa silmät suomalaiseseen mediaan pesiytyneille toimintatavoille.

**VAIKUTTAA SILTÄ, ETTÄ** kun raha astuu sisään toimituksen ovesta, etiikka lentää ulos ikkunasta.

Edellinen virke on mukaelma **Kerttu-Kaarina Suosalmen** kirjasta *Sadun lintu ja Takkutukka* (Otava 1960).

Se kuvastaa hyvin rahattomuuden kurjistamaa mediaa. Kun median rahat vähenevät, on journalismin usein tähdättävä mahdollisimman suuren ja "oikeanlaisen" yleisön kalasteluun. Toimittaja haluaisi kenties toimia eettisesti oikein, mutta se tuntuu olevan koko ajan vaikeampaa. Toimittajien kyvyt valjastetaan mehevimmän uutisen ja houkuttelevimman otsikon rakentamiseen.

Paheksuttavat asiat ovat kiinnostaneet kansalaisia kautta historian. Niinpä suuria yleisöjä kalastellaan kaivamalla julkisuuden henkilöistä esiin asioita, jotka herättävät kansalaisissa paheksuntaa. Seksikkäälle naiselle viestittely (Kanerva), seksikkään naisen deittailu (Vanhanen), seksikkään naisen olemassaolo (Souri). Kaikki mehevän paheksuttavia ja siksi kiinnostavia asioita.

Skandaalivetoista journalismia esiintyy kaikissa suomalaisissa tiedotusvälineissä julkisjuorulehdistä iltapäivälehtiin, sanomalehtiin ja Yleen. Moraalisesti epäilyttäväksi maalattu teko tai elämäntapa herättää yleisön kiinnostuksen ja käynnistää pöyristelyn, joka puolestaan levittää uutisen mahdollisimman laajalle ja lisää lukijamäärää. Rahan ja moralismin liitto ei ole kaunista katsottavaa.

Toimittajien tehtävä ei tietenkään ole kaunistella vaan

etsiä totuutta. Huomaan silti miettiväni kuonaisten artikkelien ja niiden aikaansaamien vielä kuonaisempien somekeskustelujen äärellä, löytyykö totuus vain pahanthahtoisimman mahdollisen tulkinnan kautta. Julkkiksen on usein vaikeaa tunnistaa itseään lööpeistä ja otsikoista. Ne eivät heijasta totuutta vaan median ansaintalogiikkaa.

**KIRJALLISUUDESSA STEREOTYYPPISTEN HAHMOJEN** rakentamista pidetään heikkoutena, mutta klikkijournalismissa niiden hyödyntäminen on arkipäivää. Tutuksi tulleet roolitukset – *Playboy-Kata*, *Lautakasa-Matti*, *Bile-Ilmari* – määrittelevät ihmiselle identiteettiä väkivaltaisesti ulkoapäin.

Välillä stereotyyppiat ovat harmittomampia. Minut on toistuvasti esitelty oravanpyörästä ulos heittäytyneenä oman tien kulkijana. Tähtitieteen parissa työskentelevä ystäväni kertoi, ettei yrityksistään huolimatta pysty murtaamaan tarinaa, jonka mukaan hän "jo lapsena rakasti tähtien tuijottelua".

Pahimmillaan tuloksena on kuitenkin häpeää ja vahva stigma, josta irrottautuminen on lähestulkoon mahdotonta. Filosofi **Maija-Riitta Ollila** on puhunut julkisuuden hirttopuusta.

Eettisyyttä tavoitteleva toimittaja välttää stereotyyppisen kuvan luomista viimeiseen asti. Hän yrittää ja haluaa kohdata juttujensa kohteet ilman ennakkokäsityksiä.

Sympatiaa ei tarvitse tuntea, mutta hyvä toimittaja pyrkii asettumaan hetkeksi toisen saappaisiin.

Ja jos saappaisiin asettuminen ei aivan onnistu, niin ainakin hän selvittää, minkälaisissa saappaissa jutun keskushenkilö tallailee, missä kaikkialla niillä on kuljettu ja miten sopiviksi haastateltava saappaansa kokee.

Eettisyys ei tarkoita yhteiskunnan toisinaan tunkkaisia moraalisaantöjä, eikä se toteudu pelkästään lakia noudattamalla. *Journalistin ohjeet* määräävät vain eettisen journalismin minimitasen. Toimittajien tulisi pohtia tarkkaan, riittääkö se.

Skandaalivetoinen journalismi nauttii sekin sananvapautta. Lajityypin vallatessa alaa saattaa kuitenkin käydä niin, että eettisesti laadituille jutuille tai hyväntahtoisille tulkinnoille ei enää jää tilaa. ●









Emmi Moilanen (vas.) ja Henna Koste tekivät vuosia Bauerin verkkoa kehnosti palkattuina ja heikoilla työehdoilla. "Erinomaiset työkaverit auttoivat jaksamaan", he sanovat.

# Bauer Median verkkouutisia tehdään keunoilla työehdoilla

Manu Haapalainen, teksti • Ville Maali, kuva

# 2%

**Mediamainonnan määrä** kasvoi vuoden ensimmäisellä neljänneksellä kaksi prosenttia. Mainonta lisääntyi kaupunki- ja noutolehdissä, radiossa, verkkomediassa, elokuvamainonnassa ja ulkomainonnassa. Työpaikkailmoittelu väheni viidenneksen. Suurimmat mainostajat olivat alkuvuonna K-Citymarket, Nelonen Media, Lidl, Veikkaus ja Telia.

Lähde: Kantar Media Finland



**Katujengeistä ei** voi tehdä journalismia peläten, että uutiset leimaavat ihmisryhmiä, sanoo ruotsalaistoimittaja **Diamant Salihu**. Lue lisää: **Journalisti.fi**



**J**oukko freelancereita kirjoittaa Bauer Median nettiuutisia hyvin pienillä palkkioilla, monet freelancetoimittajat kertoivat *Journalistille*.

Bauer teettää runsaasti töitä myös palkattomilla harjoittelijoilla. Pitkät, vuosien mittaiset työskentelyjaksot teetetään freesopimuksilla. Freelancesopimukset eivät tuo turvaa työsuhteen jatkuvuudesta eivätkä oikeuta esimerkiksi työterveydenhoitoon, vaikka Bauer hoitaakin esimerkiksi työeläkemaksut.

"Palkkiotaso Bauerilla oli aluksi noin sata euroa päivältä", **Henna Koste** sanoo.

Hän työskenteli Bauerilla lähes seitsemän vuotta erilaisilla freesopimuksilla.

"Sain sinä aikana palkkion nostettua 125 euroon. Siinä vaiheessa olin ollut alalla jo kymmenisen vuotta."

**BAUER MEDIAN MARKKINAOSUUS** on kaupallisista radioista suurin. Vuonna 2021 sen liikevoitto kasvoi neljään miljoonaan euroon. Suomen Bauer Media on osa saksalaista Bauer Media Groupia.

Bauerin radiokanavia ovat muun muassa Radio Nova, Iskelmä ja NRJ. Lisäksi Bauer julkaisee viihdeuutisia kanaviensa verkkosivuilla.

Verkkotoimittajat työskentelevät freesopimuksilla, mutta käytännössä täysiaikaisesti viitenä päivänä viikossa. Heiltä on vaadittu jopa kahdeksan-kymmenen uutisen kirjoittamista. Nykyisin vaatimus on laskettu neljään-viiteen juttuun päivässä.

Tätä juttua varten haastateltujen toimittajien ansiotasoa oli noin 1900–2500 euroa kuukaudessa. Se on lähellä freelancereiden keskiansiota, mutta toisin kuin freetyössä normaalisti, he eivät saaneet vapaasti valita työnteon aikaa tai palkkaa.

Osa vuoroista on osunut iltoihin ja viikonloppuihin, mutta Bauer ei ole maksanut niistä lisä.

**HENNA KOSTE ALOITTI BAUERILLA** työskentelyn loppuvuodesta 2014, **Emmi Moilanen** kesällä 2016. He olivat aloittaessaan alle kolmekymppisiä, kuten useimmat Bauerin verkkoon kirjoittaneet.

"Tuolla rahalla sai ja joutui tekemään myös ihan vastuullisia tehtäviä", Koste sanoo.

"Ilta- ja viikonloppuvuorot sentään lopuivat korona-ajan jälkeen, koska kukaan ei enää suostunut niihin."

Moilanen sanoo, että kahdeksan laadukkaan jutun päivätahti pystyminen oli mahdotonta.

"Lisäksi, jos teimme juttua vaikkapa jostakin kirjasta, oletus oli, että se luetaan vapaa-ajalla."

Koste pyysi palkkaa noin 2800 euroa kuussa. Se oli vähemmän kuin työehtosopimuksen minimi.

"Sitä pidettiin mahdottomana. Ainoa peruste oli se, että Bauer ei kuulu liittoihin eikä ole tessien piirissä."

Emmi Moilanen kertoo tullessa taloon kolmen kuukauden mittaiseen palkattomaan harjoitteluun ja jääneensä siitä freesuhteeseen. Moilanen ja Koste kuvailevat harjoittelijoiden käyttöä Bauerin tavaksi.

"Moni harjoittelija tekee pitkää päivää, koska unelmoi urasta radiossa. Ei ole oikein, että heidän intoaan käytetään hyväksi", Moilanen sanoo.

**BAUERIN TOIMITUSJOHTAJA SAMI TENKANEN** suostui vastaamaan *Journalistin* kysymyksiin ainoastaan sähköpostitse.

"Työhyvinvointutkimuksissa tai kehityskeskusteluissa ei ole ilmennyt esitettyjen kaltaisia ongelmia", hän kirjoittaa.

Tenkasen mukaan osa harjoittelijoista on harjoittelujakson jälkeen halunnut työllistyä Bauerille.

"Monelle tekijälle Bauer Media on mahdollistanut ensimmäisen media-alan työpaikan."

Moni Bauerille työskennellyt on kuitenkin turhautunut työehtoihin ja jättänyt media-alan. Useimmat *Journalistin* haastateltavat sanovat ottaneensa palkkioasiat esiin kehityskeskusteluissa. Osa on viihtynyt töissä työoloista ja palkasta huolimatta pitkäänkin, sillä työntekijöiden yhteishenki on haastateltujen mukaan ollut erinomainen.

**KOLMAS JOURNALISTIN** haastattelema toimittaja kertoo palkattoman harjoittelun aikana lähinnä kääntäneensä ulkomaisia viihdeuutisia. Freesuhteen aikana hän sai hoitaa myös Bauerin somekanavia.

"Se oli kaukana siitä, mitä ajattelin toimittajan työn olevan. Palkkio pysyi koko ajan satasessa päivältä."

Neljäs entinen Bauerin toimittaja sanoo jo ilmaisen harjoittelun tuntuneen epärealistilta.

"Minulle oli vain niin tärkeää saada joku media-alan paikka. Mutta kyllä kolme kuukautta on palkattomana pitkä aika."

Toimittajan mukaan ilmaisia harjoittelijoita on säännöllisesti paitsi verkossa, myös radiokanavilla.

"Jotkut etenevät palkallisiin hommiin, mutta suurella osalla pesti jää harjoitteluun."

Myöhemminkin kohtelu oli erikoista, toimittaja sanoo.

"Tein sinne vuosia freelancesopimuksella ja käytännössä kokopäiväisesti. Onhan se kyseenalaista." ●

**"Jos teimme juttua vaikkapa jostakin kirjasta, oletus oli, että se luetaan vapaa-ajalla."**

Emmi Moilanen, Bauer Medialla työskennellyt toimittaja

**"Joka ilta etusivu lähetetään jonnekin, jossa siihen tehdään muutoksia. Se paikka ei kuitenkaan ole Hürriyetissä, vaan on korkeammalla."**

Turkissa ilmestyvän sanomalehti Hürriyetin entinen toimittaja Banu Tuna *Journalistin* haastattelussa 15. toukokuuta.  
Lue lisää: [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

**Journalistiliiton** Salla Nazarenko lensi Dubaihin venäläisen oligarkin rahoilla. Miksi?  
Lue lisää: [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)



Av-kääntäjien historiallisen työehtosopimuksen allekirjoittivat Akavan Erityisalojen Helena Lamponen (vas.), Saga Veran Janne Kauppila, av-kääntäjä Jukka Sorsa, Journalistiliiton Petri Savolainen ja Kieliasiantuntijoiden Hanna Gorschnelk.

## Av-kääntäjille historiallinen työehtosopimus

Manu Marttinen, teksti • Heli Saarela, kuva

Yksinyrittäjien vähimmäispalkkioista sovittiin Suomessa ensimmäistä kertaa työehtosopimuksella.

**T**yönantajat ja työntekijät pääsivät huhtikuun lopulla sopuun av-kääntäjien työehdoista. Av-käännösälällä työskentelee noin 400 kääntäjää, joista moni yksinyrittäjänä.

Sopimus määrittelee jatkossa myös yksinyrittäjien vähimmäispalkkiot. Aiemmin sopimus koski vain työsuhteisia kääntäjiä.

Sopimus on voimassa 1.5.2023–30.4.2025. Palkan korotusten taso vastaa työmarkkinoiden yleistä linjaa.

Euroopan komissio päätti syyskuussa 2022, että tietyissä tilanteissa yksinyrittäjät voivat neuvotella kollektiivisesti työehdoistaan. Aiemmin toiminnan katsottiin rikkovan eurooppalaista kilpailu-

lainsäädäntöä. Nyt Journalistiliitto sai ensi kertaa neuvotella yksinyrittäjien vähimmäispalkkioista.

Journalistiliiton edunvalvontajohtaja **Petri Savolainen** pitää sopimusta historiallisena.

”Ensimmäistä kertaa Suomessa on työehtosopimuksella sovittu yksinyrittäjien vähimmäispalkkioista EU-komission suuntaviivojen mukaisesti”, Savolainen sanoo.

Työnantajapuolelta neuvotteluissa olivat Saga Vera Oy, Pre-Text Oy, Movision Ky ja Rosmer International osuuskunta. Työntekijöitä edustivat Journalistiliitto, Akavan Erityisalat ja Kieliasiantuntijat sekä av-kääntäjät.

Sopimuksella voi olla Savolaisen mukaan kauaskantoisia vaikutuksia.

”Toivottavasti tämä avaa tietä sille, että muillakin aloilla sovitaan pian yksinyrittäjien vähimmäistyöehdoista. Liitto seuraa myös sitä, miten sopiminen etenee Euroopassa.” ●

## JOURNALISTILIITON TULOS PAINUI PAKKASELLE

Journalistiliiton viime vuoden tulos jäi 1,4 miljoonaa euroa tappiolliseksi. Tappiot johtuivat pääosin sijoitustoiminnan tuottojen romahduksesta, jonka aiheutti Venäjän hyökkäys Ukrainaan. Sijoitusten tuotto painui noin 800 000 euroa miinukselle. Edellisvuonna sijoitukset tuottivat 2,3 miljoonaa euroa voittoa.

Liiton kulut kasvoivat noin 320 000 euroa. Nousu johtui pääasiassa toiminnan normalisoitumisesta koronavuosien jälkeen.

Jäsenmaksutuotot kasvoivat noin 100 000 euroa, mutta maksut eivät kata toimintakuluja. Alijäämä ennen sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuottoja oli vajaat 600 000 euroa.

Liitto on kuitenkin vakavarainen eikä talouden epävarmuudella ole merkittävää vaikutusta sen varsinaiseen toimintaan, todetaan vuoden 2022 tilinpäätöksessä. Journalistiliiton valtuuston on määrä vahvistaa tilinpäätös 26. toukokuuta.

Manu Marttinen

## JOURNALISTILLE VAPAUTTAVA PÄÄTÖS JSN:LTÄ

Julkisen sanan neuvosto antoi torstaina 11.5. Journalistille vapauttavan päätöksen *Seiskan* lehden johtamista ja työilmapiiriä koskevasta jutusta. Syyskuussa julkaistusta jutusta kanteli joukko *Seiskan* toimitusta ja johtoa.

Kantelijat katsoivat, että juttu rikkoi *Journalistin ohjeiden* kohtia 8, 9, 10, 12, 21 ja 22. Näiden lisäksi valmistelussa tulkittiin kantelun kohdistuvan JO 20:een.

Kantelun mukaan jutussa esitettiin virheellistä tietoa muun muassa *Seiskan* toimituksen työtavoista.

Ratkaisussaan Julkisen sanan neuvosto totesi, että *Journalisti* ei ollut rikkonut hyvää journalistista tapaa. Neuvoston mukaan toimitusten työkuultuuri on yhteiskunnallisesti merkittävä aihe, josta yleisöllä on oikeus tietää. Tiedotusvälineellä on oikeus valita näkökulmansa.

Manu Marttinen

## LAUTAKUNNAN ON MÄÄRÄ PÄÄTTÄÄ KESÄLLÄ ELOKUVA- JA TV-TUOTANTOALAN TYÖEHTOJEN YLEISSITOVUUDESTA

Sosiaali- ja terveysministeriön alaisen yleissitovuslautakunnan on määrä päättää kesän aikana elokuva- ja tv-tuotannon työehtosopimuksen yleissitovuudesta. Ratkaisu on tarkoitus tehdä kesäkuussa.

Journalistiliitto on jo vuosia ajanut elokuva- ja tv-tuotantojen työehtosopimusta yleissitovaksi. Työtuo-

mioistuin hylkäsi Suomen Journalistiliiton ja Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liiton yleissitovuutta koskevan valituksen kolme vuotta sitten.

Lain mukaan yleissitovuus edellyttää, että kaikista alan työntekijöistä vähintään noin puolet työskentelee järjestäytyneen työnantajan palveluksessa. Tällä

hetkellä järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa on liittojen tulkinnan mukaan noin tuhat työntekijää. Alalla työskentelee Tilastokeskuksen mukaan noin 1 400 työntekijää.

Manu Marttinen



# Miten toimittajat pärjäävät, kun vastassa on trolliministeri?



KUVA: MEERI UTTI

**S**analla "trollaaminen" on viime aikoina viitattu etenkin värien tietojen tarkoitukselliseen levittämiseen sosiaalisessa mediassa.

Alkujaan sana kuitenkin viittaa voimakkaiden tunnereaktioiden kalasteluun loukkaavilla tai suuttuttavilla sisällöillä. Tällaisen "klassisen" trollaamisen tarkoituksena on viihdyttää ja sitoa yhteen samanmielistä yleisöä, ei niinkään levittää mitään selkeää sanomaa.

Ennen vappua nähtiin pieni somekohu, joka nousi myös uutiseksi. Helsingin apulaispormestari, vasemmistoliiton **Paavo Arhinmäki** haukkui Facebook-kirjoituksessaan perussuomalaisia ja rakenteilla olevaa hallitusta sekä kehotti vastarintaan "kaduilla ja kabineteissa". Hän mainosti, että tällaiseen vastarintaan voisi osallistua jo vappuna järjestettävillä marssilla.

Perussuomalaisten entinen puheenjohtaja, nykyinen kansanedustaja **Jussi Halla-aho** reagoi tähän ja toivoi omassa kirjoituksessaan, että poliisin pitää "eduskuntatalon ja Säätytalon kulkua" silmällä, "jotta Capitolin tapahtumat eivät toistu Helsingissä". Molemmista puheenvuoroista uutisoitiin pitkälti sellaisenaan, ilman kommenttia tai kontekstia. "Halla-aho vetoaa poliiseihin", otsikoi esimerkiksi *Iltalehti*.

"CAPITOLIN TAPAHTUMILLA" Halla-aho viittasi Yhdysvaltojen edellisen presidentin **Donald Trumpin** kannattajien hyökkäykseen kongressitaloon loppiaisenä 2021.

Viisi ihmistä kuoli ja neljätoista väkijoukon jalkoihin jäänyttä poliisia loukkaantui. Onko syytä uskoa, että "poliiseihin vedotessaan" Halla-aho oli oikeasti huolissaan, että vappumarssille koontuneet vasemmistolaiset rynnäköisivät sisään Säätytalon tuhoamaan paikkoja ja yrittäisivät käydä hallitusneuvottelijoiden kimppuun? Ei tunnu todennäköiseltä. Ihan jo siksin, ettei vappupäivänä Säätytalolla paikalla ollut ketään neuvottelemassa mistään. Neuvottelut aloitettiin vasta vapun jälkeen.

Paljon todennäköisempää on, että Halla-aho halusi trollata klassisessa mielessä: herättää vah-

van tunnereaktion ja loukata Arhinmäkeä ja muuta vasemmistoa.

Vasemmiston puheissa Capitolin tapahtumat ovat symboli sille, miten äärioikeisto uhkaa demokratiaa. Samaa äärioikeistoon luetaan usein myös Halla-aho.

Halla-aho vihjasi, että Arhinmäki kannustaa vasemmistolaisia Capitolin kaltaiseen väkivaltaan. Näin hän pani vasemmiston "maistamaan omaa lääkettään" – ainakin omien kannattajien silmissä. Oli toissijaista, kehottiko Arhinmäki todellisuudessa väkivaltaan. Vasemmistopoliitikon oletettu suuttumus ja loukkaantuminen olivat samanmielisille riittävä palkinto.

**TROLLAAMINEN ON KLASSESSA MUODOSSA** aina performanssi, jossa esitetyt väitteet ovat vain välineitä. Päämäärä on tunnereaktion tuottaminen. Sillä, uskooko joku väitteet, ei ole väliä.

On hyvin epätodennäköistä, että hallitukseen päästessään perussuomalaisten edustajat muuttaisivat viestintälinjansa täysin. Trollaaminen jatkuu, mutta sellaisesta asemasta käsin, jossa toimittajien on pakko reagoida trollin sanomisiin.

Miten hyvin suomalaiset toimittajat osaavat reagoida tilanteeseen, jossa ministeri trollaa? Tulemme näkemään tilanteita, joissa ministeri esittää performanssin, jonka ainoana tarkoituksena on viestiä omille ja aiheuttaa suuttumusta vastustajissa, ja jonka asiasisällöllä ei ole merkitystä. Toimiiko media silloin vain trollauksen alustana ja voimistajana, eli raportoi sanotun sellaisenaan? Vai löytääkö se keinoja asettaa sanottu kontekstiin?

**Timo Soinin** nokkelat "soinimit" olivat vuosia erittäin suosittua journalismin sisältöä, koska ne sopivat niin hyvin journalismin logiikkaan. Trollaaminen sopii äärimmäisen hyvin konflikteja korostavaan journalismiin. Kaikissa toimituksissa tuskin edes halutaan tunnustaa trollaamista ja käsitellä sitä nimenomaan trollaamisena. Trolauslausuntojen sivuuttaminen tai asettaminen kontekstiin tuo vähemmän lukijoita ja tunnereaktioita kuin niiden uutisointi sellaisenaan. ●





### Susanne Päivärinta, 58

- Kansanedustaja (kok.) 2023 –
- Työskenteli Ylellä yli 20 vuotta. Toimitti ja juonsi Ylen ajankohtaisohjelmia, kuten *Lauantaivekkaria*, *Tervoa & Päivärintaa*, *Päivärintaa*, *A-Talkia*, *A-studiota* ja suuria vaalikeskusteluja. Työskenteli pitkään myös tv-tuotantoyhtiö Tarinatalossa.
- Irtisanoutui Ylestä 2017 Ylegaten seurauksena. Syytti Ylen ex-päätoimittajaa **Atte Jääskeläistä** sensuurista. Siirtyi *Ilta-lehteen*, jossa toimitti ja juonsi IL-TV:n *Sensuroimat*on *Päivärinta* -keskusteluohjelmaa.
- Ohjannut ja käsikirjoittanut useita tv-dokumentteja sekä toiminut kolumnistina ja freelancekirjoittajana eri lehdissä.
- Naimisissa tv-tuotantoyhtiö Yellow Filmsin toimitusjohtajan **Olli Haikan** kanssa.
- Yhteiskuntatieteiden maisteri Tampereen yliopistosta, pääaine tiedotusoppi.
- Asuu Espoossa.



# Sinua hirvittää, että joudut tapaamaan tavallisia kansalaisia, Susanne Päivärinta

Pitkän uran toimittajana tehnyt kansanedustaja haluaa leikata entisen työnantajansa Ylen rahoitusta.

Manu Marttinen, teksti ● Juuso Westerlund, kuva

**Aiot tuoreena kansanedustajana edistää hartiavoimin entisen työnantajasi Ylen rahoituksen leikkaamista.**

Aion edistää täysin päivärinnoin mediakentän reilua kilpailua Suomessa ja median moniäänisyyden turvaamista. Ylen julkisen rahoituksen merkitys korostuu, kun samaan aikaan yksityistä mediaa tuetaan Suomessa muita Pohjoismaita kitsaammin. Ylen rahankäyttöä tulisi läpivalaista ja rahoitusta arvioida kriittisesti.

**Miten Ylen leikkaaminen tukee median moniäänisyyden lisäämistä?**

Jos Ylen julkisesta rahoituksesta saamaa osuutta lasketaan, pitäisi vähintäänkin leikkausta vastaava summa kohdentaa yksityisen median toimintaedellytysten vahvistamiseksi. Väite, ettei Yle kilpaile yksityisen median kanssa, on puppua. Jopa Ylen hallituksen puheenjohtaja **Matti Apunen** on sen tunnustanut.

**Sanoit eduskunnan istunnossa, että Yle on vanhanaikainen ja kallis organisaatio, josta on varaa leikata. Sinulla on jäänyt jotain hampaankoloon Ylen ajoiltasi ja haluat nyt kostaa.**

Organisaatiota tulee tehostaa ja prosessit modernisoida. Paisuneen koneiston sijaan varat tulisi kohdentaa ennen muuta sisältöihin ja niiden ahkerille tekijöille. Sain tehdä Ylessä yli 20 vuotta kaikkea mitä halusin. Minua pyydettiin jäämään ja tarjottiin uutta ohjelmaakin. Ei siis ole mitään kostettavaa.

**Ylegatesta (2016) toimittajien pitää oppia, ettei pääministerin touhuja sovi ihan loputtomasti tonkia tai muuten lähete rahoitus.**

Ylegate oli skandaali, jossa Ylen journalistisen päätöksenteon ja sen rahoitukseen liittyvän poliittisen vaikuttamisen välinen palomuri petti. Oppi on se, että pääministerin ja poliittiseen painostukseen taipuvan

päätoimittajan touhuja pitää tonkia ihan viimeiseen asti. Näin täytyy toimia nykyisen pääministerin ja kaikkien muidenkin ministereiden kohdalla. Ja kansanedustajien ja virkamiesten!

**Paras tapa todistaa kokoomuskavereille olevansa oikeasti tosi kova poliitikko on se, että vaatii potkuja entisille toimittajakollegoilleen.**

Kokoomuskavereille tuollainen todistaisi pelkästään tolloutta.

**Puheet toimittajien punaviihreydestä ja vassarisympatioista ovat naurettavia. Kokoomus on toimittajille luontevampi valinta.**

Moni näyttää yllättyneen, etteivät kaikki toimittajat olekaan punaviihreitä ja vasemmistolaisia.

**Toimittajana tapasit paljon poliitikkoja ja muuta yhteiskunnan eliittiä. Sinua hirvittää, että poliitikkona joudut tapaamaan myös ihan tavallisia kansalaisia.**

En koskaan istuskellut eduskunnan kuppilassa enkä muissa riennoissa tapailemassa yhteiskunnan eliittiä, vaan studiossa tenttaamassa heitä. Yksi tavaramerkkini on ollut nimenomaan tavallisten ihmisten haastattelut ja vaalikampanjani paras anti oli kansalaisten kohtaaminen.

**Et malta odottaa, että pääset vieraaksi Ylen A-talkiin.**

Kyllä minä maltan odottaa. Kutsua ei ole vielä tullut. **Levytit vuonna 2004 sanoittamasi kappaleen "Vietä kauris elämä". Toivot, että voisit levyttää kappaleen uudelleen duettona yhdessä Sauli Niinistö -fanilaulustaan tunnetun Kurren kanssa.**

Toivon, että voisin levyttää sen kappaleen uudelleen joko **Sauli Niinistön** tai Blind Channelin **Joelin** ja **Nikon** kanssa. ●

*Lue pidempi versio haastattelusta: Journalisti.fi*

# Enemmistö päätoimittajista on nyt naisia

Vuosikymmen sitten suurimpien uutisvälineiden vastaavista päätoimittajista kaksi oli naisia. Nyt heitä on viisi, kun Kauppalehti ja Helsingin Sanomat valitsivat vastaaviksi päätoimittajikseen ensi kertaa naisen. Kaikista päätoimittajista naisia on jo enemmistö.

Marja Honkonen, teksti • Johanna Sarajärvi, grafiikka

## PÄÄTOIMITTAJAT YHTEENSÄ

naisia

273

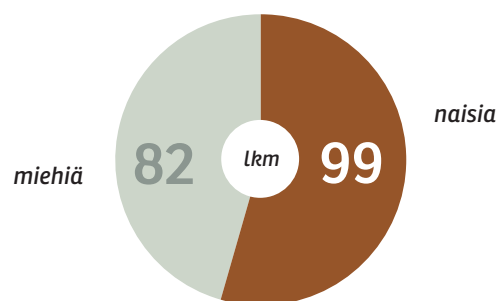
53 % naisia

miehiä 245

## PAIKALLIS- JA KAUPUNKILEHTIEN PÄÄTOIMITTAJAT

198 julkaisua,  
181 päätoimittajaa

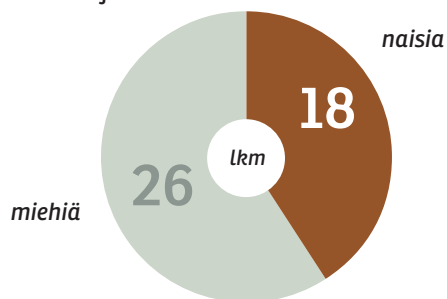
55 % naisia



Lähde: Uutismedian liitto

## PÄIVÄLEHTIEN, ILTAPÄIVÄLEHTIEN SEKÄ MUUN VALTAKUNNALLISEN UUTISMEDIAN PÄÄTOIMITTAJAT

41 tiedotusvälinettä,  
44 päätoimittajaa



41 % naisia

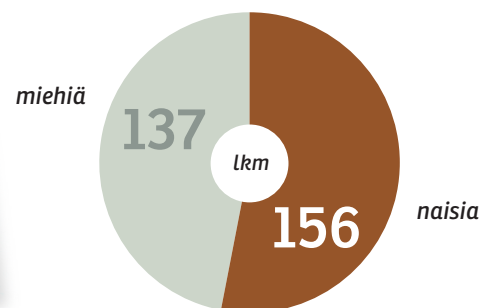
Lähde: Uutismedian liitto,  
Yle, STT ja MTV

Luvuissa on huomioitu vastaavat päätoimittajat ja Ylen vastaavat toimittajat.

## AIKAKAUSLEHTIEN PÄÄTOIMITTAJAT\*

407 julkaisua, 293 päätoimittajaa

53 % naisia



Lähde: Aikakausmedia

\*Aikakausmedia ei tilastoi lehtien päätoimittajien sukupuolta. Laskelma on Journalistin toimituksen tekemä arvio, joka perustuu päätoimittajien nimiin.





## ENSIMMÄISIÄ NAISIA MEDIA-ALALLA

1833

Kirjailija **Fredrika Runeberg** aloittaa *Helsingfors Morgonbladin* toimittajana.



1893

Toimittaja **Tekla Hultin** palkataan *Päivälehdessä* vakituiseksi ja kokopäiväiseksi ulkomaantoimittajaksi.



1889

Toimittaja ja opettaja **Maria Ramstedt** aloittaa *Savonlinna-lehden* päätoimittajana.

1945

Kansanedustaja **Hella Wuolijoki** valitaan Ylen pääjohtajaksi.

## JOURNALISTILIITON JÄSENET

Yhteensä 13 935 jäsentä (3.5.2023)

miehiä

5 805

8 130

naisia

58 % naisia

## KETKÄ JOHTAVAT SUURIMPIA UUTISKONEITA?

Viidentoista suurimman päivittäisuutisointiin keskittyneen tiedotusvälineen vastaavista päätoimittajista neljä on naisia. He ovat kaikki tehtävässään tiedotusvälineensä ensimmäisiä. Vuosikymmen sitten joukossa oli vain kaksi naista, MTV:n vastaava päätoimittaja **Merja Ylä-Anttila** ja Ilkan vastaava päätoimittaja **Satu Takala**.

**Jouko Jokinen**, Ylen uutis- ja ajankohtaistoiminta  
**Tomi Einonen**, MTV  
**Perttu Kauppinen**, Iltalehti  
**Johanna Lahti**, Ilta-Sanomat  
**Erja Yläjärvi**\*\*, Helsingin Sanomat  
**Minna Holopainen**, STT  
**Riina Nevalainen**, Kauppalehti  
**Jouni Kemppainen**, Maaseudun Tulevaisuus  
**Tomi Lähdeniemi**, Aamulehti ja Satakunnan Kansa\*\*\*  
**Jussi Orell**, Turun Sanomat  
**Sanna Keskinen**, Kaleva  
**Pekka Mervola**, Keski-Suomalainen  
**Matti Pietiläinen**, Savon Sanomat  
**Markku Mantila**, Ilkka-Pohjalainen

\*\*Erja Yläjärvi aloittaa tehtävässään vasta syksyllä. Hän ei näy vielä tämän jutun muissa tilastoissa.

\*\*\*Tomi Lähdeniemi toimii Aamulehden vastaavana päätoimittajana väliaikaisesti



1972

Suomenmaan päätoimittaja **Heini Mankki** liittyy Päätoimittajien yhdistyksen jäseneksi.

1999

Päätoimittajien yhdistyksen ensimmäinen puheenjohtajana on **Reetta Meriläinen**. Hän on myös ensimmäinen nainen *Helsingin Sanomien* päätoimittajana.

1992

**Terttu Häkkinen** aloittaa *Hämeen Sanomissa*. Hän on ensimmäinen nainen seitsemänpäiväisen sanomalehden vastaavana päätoimittajana.

2015

Journalistiliiton puheenjohtajana aloittaa **Hanne Aho**.

2018

STT ja *Iltalehti* valitsevat vastaaviksi päätoimittajikseen **Minna Holopaisen** ja **Erja Yläjärven**.

2023

*Helsingin Sanomat* ja *Kauppalehti* valitsevat vastaaviksi päätoimittajikseen **Erja Yläjärven** ja **Riina Nevalaisen**.

Millaiset vastaavat päätoimittajat Helsingin Sanomat ja Kauppalehti saavat? Lue lisää seuraavilta sivuilta.

MEDIA-ALA

**Suomen ensimmäinen toimittajanainen aloitti 130 vuotta sitten. Nyt maan suurin sanomalehti ja talousmedia saavat vastaaviksi päätoimittajikseen naiset. Millaisia johtajia Erja Yläjärvi ja Riina Nevalainen aikovat olla? ➔**

Marja Honkonen, teksti • Heidi Piironen, kuvat





**K**uinka kauan näitä juttuja uusista naispäätoimittajista pitää vielä tehdä? *Helsingin Sanomien* tuleva vastaava päätoimittaja **Erja Yläjärvi** ja *Kauppalehdessä* samassa tehtävässä 16. toukokuuta aloittanut **Riina Nevalainen** ovat lupautuneet *Journalistin* yhteishaastattelun mukisematta. He ovat silti vähän kiusaantuneita useista tasa-arvoon ja sukupuoleen liittyvistä kysymyksistä.

Ainakin helpotus on ilmeinen, kun kysymykset siirtyvät käsittelemään media-alaa ja sen tulevaisuutta.

”Hyvä, päästään puhumaan muustakin”, Yläjärvi puuskahtaa.

Niin kuitenkin on, että meni 134 vuotta ennen kuin *Helsingin Sanomiin* ja 125 vuotta ennen kuin *Kauppalehteen* valittiin vastaavaksi päätoimittajaksi nainen. Suomen ensimmäisenä varsinaisena toimittajana pidetty **Tekla Hultin** aloitti *Päivälehdessä* vakituksena ja kokoaikaisena ulkomaantoimittajana tasan 130 vuotta sitten.

Nykyisin enemmistö päätoimittajista on naisia. Suomessa on silti useampi suuri sanomalehti, jonka vastaavaksi päätoimittajaksi ei ole koskaan valittu naista: esimerkiksi *Aamulehti*, *Keskisuomalainen*, *Satakunnan Kansan*, *Savon Sanomat*, *Karjalainen* ja *Turun Sanomat*.

Ilta- ja aamulehdistä *Ilta-Sanomien* ehti valita naisen vastaavaksi päätoimittajakseen vuotta ennen *Ilta-Sanomian*. Siitä on viisi vuotta. Valittu oli Erja Yläjärvi.

Yläjärvi sanoo, että valinta *Hesarin* tärkeimpään tehtävään – jälleen ensimmäisenä naisena – on hänelle henkilökohtaisesti tärkeää. Mutta:

”Huomaan, että tämä herättää silti jossain määrin jo ristiriitaisia tunteita”, hän sanoo.

”Alahan naisistuu äärimmäisen voimakkaasti ja olen varma, että joudumme tehtävissämme pohtimaan tulevana vuosina sen ulottuvuuksia.”

Sen enempiä Yläjärvi kuin Nevalainen eivät koe, että sukupuolella olisi ollut merkitystä omassa valintaprosessissa. Uusiin tehtäviin on päästy *Journalistin* ja esihenkilön taidoilla – ja kovalla työllä.

”Mutta se, että tästä niin moni puhuu, osoittaa, että siitä pitää puhua”, Nevalainen sanoo.

”Se on sama kuin isien perhevapaat. Niin kauan kuin ne täytyy erikseen nostaa esille, ne eivät ole vielä normaalia arkea.”

**YLÄJÄRVI JA NEVALAINEN OVAT MOLEMMAT** nelikymppisiä. Kun he syntyivät, mediamaailma oli hyvin toisenlainen. *Kauppalehti* julkaisi kolmossivullaan kuvia vähäpukeisista naisista ja journalistit kuuluivat *Sanomalehtimiesten* liittoon. Talouselämään ja politiikkaan kuuluivat herrakerhot, kosteat saunaillat ja metsästysretket. Bisnes oli miesten bisnestä, ja siitä kirjoittivat miehet.

*Kauppalehden* kakkospäätoimittajana vuonna 1983 aloittanut **Hilkka Olkinuora** oli ensimmäinen nainen tehtävässään. Hän väsyi lehden toimituskulttuuriin parissa vuodessa. Kyse ei ollut niinkään sukupuolesta, vaan talon

johdon tavassa kilpailuttaa työntekijöitä keskenään.

”Sillä [*Kauppalehden* vastaava päätoimittaja ja *Uuden Suomen* toimitusjohtaja **Arto Tuominen**] oli käsittämätön kyky kävellä itse aiheuttamiensa raatojen yli”, Olkinuora kuvasi vuonna 1998 ilmestyneessä *Rahavallan rakkikoirat* -kirjassa.

Nyt *Kauppalehden* johdossa on aloittanut vuoden pomona palkittu Nevalainen, joka uskoo valmentavaan johtamiseen eikä metsästä tai golfaa. (Niin ei tee myöskään Yläjärvi.)

Kun Yläjärvi ja Nevalainen olivat lapsia, *Helsingin Sanomat* sai kakkosekseen **Reetta Meriläisen**.

Vuonna 2006, oltuaan päätoimittajana jo 15 vuotta, Meriläinen joutui ojentamaan blogissaan *Turun Sanomien* toimitusjohtajaa **Keijo Ketosta**. Ketonen sanoi *Hesarin* haastattelussa, ettei naisista ole vastaaviksi päätoimittajiksi, nämä kun saattavat jäädä milloin tahansa äitiyslomalle. Meriläinen epäili, että naisilta puuttuu muitakin päätoimittajalta vaadittavia ominaisuuksia: reserviupseerikoulutus, vaimo ja ”ne”.

Myös Yläjärvi kertoo kohdanneensa uransa aikana työttömyyden, vähättelyn, seksismiäkin. Palavereja, joissa talouspuhe suunnataan paikalla oleville miehille. Huorittelua lukijapalautteissa.

Nevalainen sanoo säästyneensä työttömyydestä työyhteisössä. Toimitusten johtamisessa sen sijaan on hänen mielestään tapahtunut iso muutos.

”Minunkin urani alkuvaiheilla se oli vielä aika autoritääristä”, Nevalainen sanoo.

”Ei voi sanoa, että naiset johtaisivat eri tavalla kuin miehet, mutta työelämän johtamisessa ovat korostuneet uudenlaiset ominaisuudet, kuten kommunikaatio ja ihmissuhdetaidot”, Yläjärvi sanoo.

Tutkimuksissa aiemmista päätoimittajanaisista käy ilmi, että näiltä on pitkään odotettu empaattisempaa ja ymmärtäväisempää johtamista kuin miehiltä. Mies on toimituksen yhteiskunnallisesti kantaaottava isäntä, nainen äiti, jolle voi kertoa huolensa.

Yläjärvi ja Nevalainen eivät tunnista ajatusta ”äiti johtajasta”, vaikka muistavatkin tapauksia, joissa työntekijä on tullut juttelemaan asioista, joista ei ole kertonut kenellekään muulle.

”Omalle urallani on sattunut aika koviakin johtamistilanteita. Ehkä se saattaa aiheuttaa työntekijälle pettymystä, että tuohan pitää muutosneuvotteluja siinä missä muutkin”, Yläjärvi sanoo.

Hän on joutunut esimerkiksi päättämään työsuhteita, antamaan varoituksia ja jättämään juttuja julkaisematta.

”Kaikissa näissä tilanteissa täytyy olla ihminen. Ei niissä tarvitse tai pidä olla tyyliä tai kylmyyttä.”

Nevalainen sanoo haluavansa olla johtajana luottamusta herättävä mutta jämäkkä, inhimillinen kaikessa. Yläjärvi arvostaa suoruutta. Sitä hän pitää myös vahvuutenaan.

”Pahinta mitä voi tehdä on, että on yksi viesti yhtäällä ja toinen toisaalla. Organisaatio aistii sen”, Yläjärvi sanoo.

”Olen parantanut siinä, että kuuntelen ja näen ihmiset yksilöinä. Olin siinä aika heikko, kun aloitin.”







Riina Nevalainen sanoo menevänsä Alma Talentiin johtamaan julkaisuja, jotka ovat digitekemisen edelläkävijöitä. "Siellä on todella vahvaa ja pitkäjänteistä osaamista taloudesta ja eri erikoisaloista. Tulevaisuudessa on tehtävää siinä, miten löytää uusia lukijaryhmiä."

## Riina Nevalainen on parempi johtajana kuin rivijournalistina

**O**len todennäköisesti parempi kokonaisuuden ja tiimin luotsaamisessa kuin kirjoittavana journalistina. Sitä en kyllä opiskeluaikana millään lailla tunnistanut", **Riina Nevalainen** sanoo.

Nevalainen, 42, opiskeli Tampereen yliopistossa yleistä historiaa, tiedotusoppia ja kansainvälistä politiikkaa. *Aamulehdessä* hän työskenteli vuodesta 2007 lähtien, aluksi verkkotoimittajana ja uutispäällikkönä.

"Verkkotoimittajana seurasin uutispäälliköiden työtä ja mietin aika pitkään, että voisin ihan pärjätä tuossa."

Kun uutispäälliköille etsittiin sijaisia, Nevalainen ilmoittautui itse.

"Sen jälkeen on aina kysytty."

Neljä vuotta sitten Nevalainen aloitti *Aamulehden* uutisista vastaavana toimituspäällikkönä. Hän vastasi myös *Aamulehden* paikallismedioista Pirkanmaalla.

Toimituksessa Nevalainen on ollut pidetty. Hän on innostava ja moderni johtaja, joka luottaa alaisiinsa ja luo ympärilleen "tekemisen meininkiä". Vuonna 2020 Nevalainen palkittiin Vuoden pomona Suurella journalistipalkinnolla.

*Aamulehti* etsii tällä hetkellä uutta vastaavaa päätoimittajaa **Jussi Tuulensuun** erottua tehtävästä maaliskuussa häirintäkohun takia. Nevalainen ei halunnut haastattelussa ottaa kantaa tapaukseen.

Jos *Kauppalehti* ei olisi napannut Nevalaista, hänestä olisi hyvin saattanut tulla ensimmäinen nainen *Aamulehden* vastaavana päätoimittajana. Joku saattoi toivoa, että Nevalainen olisi vielä muuttanut mieltään ja jäänyt *Aamulehteen*.

Nevalainen itse kokee, että uusi työ on oppimisen ja kehittymisen kannalta hyvästä, vaikka hän jääkin kaipaamaan *Aamulehden* työyhteisöä.

"Päätös siirtyä *Kauppalehteen* oli perusteellisen harkinnan tulos, enkä ole asiaa sittemmin pohtinut."

*Aamulehti* kuului aiemmin samaan konserniin kuin *Kauppalehti*. Nevalainen menee siis paikkaan, jossa on myös tuttuja ihmisiä. Hän ajattelee silti aloittavansa puhtaalta pöydältä – ja kokee motivoivaksi päästä kehittämään toimintaa nimenomaan toimitusten kanssa yhdessä.

*Kauppalehden* lisäksi Nevalaisella on vastuullaan koko Alma Talentin mediaperhe, *Arvopaperi*, *Tekniikka & Talous*, *Talouselämä*, *Tivi*, *Mikrobitti*, *Mediuutiset* ja *Uusi Suomi*.

"Joka päivä pitää pystyä lunastamaan lukijoiden tarpeet. Se voi olla rahanarvoista hyötyä sijoittajalle tai sosiaalista pääomaa, joka syntyy siitä, että voi jutella uutisista torikahvilassa."

**Marja Honkonen**

**JOHTAMISEN TAITO EI OLE** sisäsyntyinen. Sekä Nevalainen että Yläjärvi kertovat pyytäneensä ja hankkineensa itse valmennusta esihenkilönä toimimiseen.

Johtamisesta on heidän mielestään pidettävä toimituksissa huolta.

"*Helsingin Sanomissa* ensimmäinen kysymykseni toimituksen johdolle on, miten heidän johtamistaan on kehitetty", Yläjärvi sanoo.

Hänen mielestään toimitukset ovat olleet pitkään huonoja kehittämään johtamista. Jos toimittajien työtavat olivat pitkään boheemit, sitä on ollut myös johtaminen. HR-ammattilaisten puheilta on voinut halutessaan piiloutua journalistisen riippumattomuuden ja toimitustyön ainutlaatuisuuden taakse.

"Jos on halunnut olla journalistinen johtaja, joka ei kehitä johtamistaan, se on ollut erityisen helppoa", Yläjärvi sanoo.

"Minun on ollut sitä aika vaikea ymmärtää."

Nevalainen komppaa. Hän uskoo, että nuoremmat sukupolvet vaativat johtamiselta enemmän.

"Odotukset työnantajaa kohtaan nousevat koko ajan. Vielä 15 vuotta sitten tyydyttiin siihen, että 'tää on nyt tällaista'. Nuorilla on selkeämpi käsitys siitä, millainen on motivoiva työpaikka ja miten sitä pitäisi johtaa."

"Heillähän ei kyllä välttämättä ole kaikilla samanlainen käsitys", Yläjärvi lisää.

"Sitten täytyy käydä keskustelua siitä, että tässä ovat ne puitteet. Päätoimittaja vastaa taloudellisista reunaehdoista ja ne eivät taivu kaikkeen."

Kumpikaan ei usko, että ala voisi kilpailla parhaista nuorista tekijöistä muita aloja kovemalla palkalla. Työtä esimerkiksi pienissä paikallislehdissä voi tehdä houkuttelevammaksi tuomalla esiin sitä, miten tärkeää työtä niissä tehdään. Johtamisella on niissäkin iso merkitys.

"Mitä pienempi yhteisö, sitä tärkeämpi on, että siellä on kivaa – että sinne on kiva tulla, että kollegoiden kanssa on hauska juoda kahvia. Pienessä lehdessä kaikki ilot ja surut ovat näkyvillä", Yläjärvi sanoo.

**VASTAAVAN PÄÄTOIMITTAJAN ASEMA** on usein kuormittava ja yksinäinen. Yläjärvi kuvailee aloitustaan *Ilta-lehdessä* "melkoisena" oppimiskokemuksena. Ilta-päivälehdessä yleisö on iso ja juridisia kysymyksiä tulee harkittavaksi paljon. Kun ne tulevat vastaavan päätoimittajan päätettäväksi, ei ole enää seuraavaa porrasta, jolta kysyä.

"Koska *this is it*", Yläjärvi viittaa itseensä.

"On päätöksiä, joissa ei ole oikeaa tai väärää – ja minä teen sen päätöksen, että laitetaan julki. Tietenkin on hetkiä, jolloin olen miettinyt, että näin minä nyt päätin niillä tiedoilla, jotka minulla oli. Ja päätöksen takana täytyy olla valmis seisomaan aina. Siitä täytyy vastata. Ja sitten vastataan."

Vastaava päätoimittaja joutuu edustamaan myös yhtiötä silloin, kun toimitus ei pidä sen tekemistä ratkaisuista. Hän tasapainottelee talouden, oman väen ja yleisön toiveiden ja vaatimusten välillä.

"Oma pää täytyy pitää kylmänä", Nevalainen sanoo.

"Mutta eihän oma pää pysy aina kylmänä. Ei minulla ainakaan. Ei kukaan ole robotti, joka tynestee tekee analyyysin ja hengittää sisään", Yläjärvi lisää.

Vaikeimpia paikkoja hänen mielestään ovat ne, joissa jo valmiiksi kuormittuneeseen tilanteeseen tulee yksi pulma lisää: toimitusprosessissa menee esimerkiksi jotain isosti pieleen.

Vastaavan päätoimittajan on kyettävä yhtä aikaa suunnittelemaan lehensä tulevaisuutta ja ratkomaan akuuttia

journalistista pulmaa – ja siihen päälle pienissä toimituksissa pitäisi usein ehtiä hyväksyä matkalaskut ja tuntikirjanpidot.

"Fakta on, että asiat kasaantuvat", Nevalainen sanoo.

Yläjärvi kertoo hakevansa tukea paitsi lähikollegoiltaan myös muilta päätoimittajilta. Myös Nevalaisella on oma alalla nykyisin tai aiemmin toimineiden ihmisten verkosto.

Heidän mielestään on tärkeää, että myös alan ulkopuolella on elämä. Nevalaisen pitävät arjessa kiinni muilla aloilla työskentelevät puoliso ja ystävät. Lasta harrastuksiin kuskatessa titteleillä ei ole merkitystä.

Myös Yläjärvi käy lastensa harrastuksiin liittyvissä tilaisuuksissa, esimerkiksi imuroimassa voimisteluhallia. Lapsia ja kahta koiraa ei kiinnosta, onko hän päätoimittaja.

"Elämässä täytyy olla ihmisiä ja tilanteita, jotka eivät millään tavalla liity siihen, että on journalisti."

Molemmat uskovat myös siihen, että myös esihenkilö saa toimituksessa kertoa olevansa kiireinen, väsynyt tai vaikeassa elämäntilanteessa. Hän saa näyttää surunsa esimerkiksi siitä, että muutosneuvotteluissa on irtisanottu ihmisiä.

"Ei kenenkään tiimiläisen tarvitse lohduttaa pomoa, mutta saa hän näyttää, että tämä on minullekin kova paikka", Nevalainen sanoo.

**RIINA NEVALAINEN ALOITTI** *Kauppalehden* johdossa toukokuun puolivälissä. Erja Yläjärvi siirtyy *Hufvudstadsbladetista* *Helsingin Sanomiin* syksyllä.

Heistä tulee instituutioita. *Helsingin Sanomien* vastaavan päätoimittajan kirjeenvaihto esimerkiksi tallennetaan Päivälehdessä arkistoon.

Roolissa on vielä opeteltavaa ja nieltävää, Nevalainen ja Yläjärvi sanovat.

"Asemaa pitää arvostaa, mutta on hirveän vaarallista, jos päätoimittaja lähtee säilyttämään instituutiota. Media-alalla uudistumisen tarve on jatkuva. Jos alkaa liikkua miettiä, voinko tehdä tai sanoa näin, mennään helposti epäaidolle polulle", Yläjärvi sanoo.

Kumpikin kokee olevansa päätoimittajina erilaisia kuin edeltäjänsä – eikä kumpikaan koe tarvetta solahtaa talouden tai politiikan "herrakerhoihin". Toki päätoimittajan täytyy olla utelias, verkostoitunut ja ymmärtää yhteiskuntaa laajasti, Nevalainen huomauttaa.

"Olen henkilönä ja taustaltani niin erilainen kuin **Arno Ahosniemi**, että myös päätoimittajan roolissa on pakkokin olla erilainen. Se on myös hyvä asia. Mitään muuta ei voi olla kuin oma itsensä", hän sanoo.

"Olen tehnyt tätä jo pitkään, ollut politiikan toimittaja ja kirjoittanut pääkirjoituksia nimellä viisi viime vuotta. En näe, että mikään kamalasti muuttuisi tai että minun pitäisi solahtaa yhtään minnekään", Yläjärvi sanoo.

"On myös niin, että kaikkea ei voi muuttaa. Olen tekevässä ensisijaisesti työtäni. Jos voin samalla edistää tasa-arvoa, niin hyvä, mutta ei minulla ole illuusiota siitä, että koko maailma muuttuisi." ●

*Jutun lähteinä on käytetty Sinikka Torkkolan ja Iiris Ruohon kirjoja "Tilauksessa naispäätoimittaja?" ja "Journalismin sukupuoli", Elina Lappalaisen pro gradu -tutkielmaa "Naisia toimitusten 'äijäkerrokseen'", Reetta Hännisen väitöskirjasta "Kevyt ja pirteä kynä? Naisten ensimmäinen aalto Helsingin Sanomien toimituksessa sotien välisenä aikana" sekä Antti Mikkosen kirjaa "Rahavallan rakikoirat". Juttuun on haastateltu myös Hilikka Olkinuoraa, Reetta Meriläistä sekä Yläjärven ja Nevalaisen kanssa työskennelleitä.*



## Erja Yläjärvi ei halua lukea lehdestä, minkä kaiken on tehnyt väärin

**H**elsingin Sanomien vastaavan päätoimittajan tehtävä on Erja Yläjärvelle, 46, unelmatyö.

"Työuraani on leimannut se, että haluan vaikuttaa yhteiskuntaan ja yhteiskunnalliseen keskusteluun. Siinä mielessä tämä tehtävä on parasta, mitä ihminen voi saada."

Yläjärvi kuitenkin kieltää, että tavoitteena olisi aina ollut päästä *Hesarin* johtoon.

Tampereen yliopistossa ja College of Europeissa kansainvälistä politiikkaa opiskellut Yläjärvi työskenteli uransa ensimmäiset vuodet ulkomaan- ja politiikantoimittajana. Oltuaan kolme vuotta STT:n Brysselin-kirjeenvaihtajana Yläjärvi siirtyi esihenkilötehtäviin, STT:n uutispäälliköksi.

"Minua alkoi kiinnostaa kokonaisuus enemmän kuin yksittäiset jutut. Siihen osui yksiin se, että **Minna Holopainen** kysyi minua uutispäälliköksi."

Yläjärvi on edennyt kohti vaativampia tehtäviä määrätietoisesti ja vauhdilla. Hän ehti olla kaksi vuotta *Kouvolan Sanomien* päätoimittajana ja viisi vuotta *Helsingin Sanomien* toimituspäällikkönä ennen kuin aloitti *Iltalehden* vastaavana päätoimittajana syyskuussa 2018.

"Työ on ollut minulle aina tärkeää ja olen käyttänyt siihen paljon aikaa. Pikkulapsiaikana minulla oli ymmärtäväinen puoliso. Tällaisilla asioilla on merkitystä", Yläjärvi sanoo.

"En halua missään tapauksessa välittää kuvaa, että kaikki olisi mahdollista. Ei ole. Varsinkaan kaikki ei ole mahdollista yhtä aikaa. Olen priorisoinut työtä melko tietoisesti."

*Iltalehdessä* Yläjärvi viihtyi vain kaksi ja puoli vuotta ennen kuin hänet valittiin *Hufvudstadsbladetin* päätoimittajaksi. Molemmista tehtävistä lähtiesään hän on kommentoinut työnsä jääneen kesken.

*Hufvudstadsbladetille* Yläjärven päätös lähteä oli pettymys. Toimituksessa oli "hautajaistunnelma", kun ilmoitus tuli. Syksyllä 2021 aloittaneen päätoimittajan uudistukset ovat vasta alkaneet tuottaa tulosta. Viime vuonna lehden digitilaaajien määrä kasvoi 20 prosenttia.

Tyyliltään suora Yläjärvi on tuonut *Hufvudstadsbladetin* tekemiseen selkeitä tavoitteita. Hän on tarkentanut ja rajannut uutisvalintoja ja painottanut aiheita, joista hän uskoo tilaajien olevan kiinnostuneita. Enemmän keskiluokan asiaa, vähemmän kulttuurikritiikkejä.

*Helsingin Sanomien* nimityshaastattelussa Yläjärvi sanoi löytävänsä myös *Hesarin* sisällöistä jotain karsittavaa. *Journalistin* haastattelussa hän ei tahdo vielä tarkentaa, mitä se voisi olla.

"Olen miettinyt, mitkä ovat *Hesarin* tärkeimmät kulmakivet. Aina ei voi tuoda lisää", Yläjärvi sanoo.

"Sekä *Iltalehdessä* että *Hufvudstadsbladetissa* on pyritty löytämään jutut, jotka kelpaavat kaikille.



Erja Yläjärven mukaan digisiirtymä on Helsingin Sanomissa pohjoismaisittain erittäin hyvässä vaiheessa. Hän haluaa yhtenäistää lehden ääntä niin, että lukija tunnistaa heti, "mikä Hesari ytimeltään on". "Uskon, että tuoteajattelu korostuu jatkossa alalla. Digiaikana on tehty yksittäisiä hyviä juttuja, mutta yksittäisillä hyvillä jutuilla ei vielä synny tuotetta."

Maa ilma hukkuu määrään. Määrää lisäämällä ei voi kehittää tuotetta."

Haastattelun jälkeen *Helsingin Sanomat* on uudistanut featurejuttujen tekemistä verkkovetoiseksi. Päätös on Yläjärven mielestä järkevä, syventävälle sisällölle on kysyntää kaikkina viikonpäivinä.

Yläjärvi haluaisi yhtenäistää *Hesarin* "ääntä". Lukijan pitää tietää, mitä saa. Hänen pitää saada kokea lehteä lukiessaan, että elämä on myös hyvää. Lehden ei pidä pyrkiä opettamaan häntä.

"Suomalainen journalismi on aika synkkää ja sitten kerrotaan, että 'älä tee nyt tätäkin väärin'. Kun miettii, että minkä kaiken olen tehnyt elämässäni väärin, niin ei tee mieli lukea, varsinkaan maanantaiaamuna."

Kauanko nopealiikkeinen Yläjärvi aikoo viihtyä *Hesarissa*? Eläkkeelle hän ei sieltä aio jäädä. Niin ei välttämättä kävisi edes, vaikka hän haluaisi.

"Näissä tehtävissä pitää tehdä parhaansa, mutta niistä voi joutua syrjään myös itsestä riippumattomista syistä."

Marja Honkonen

# Hilla Groupin toimitukset ovat ahdingossa järjestelmä uudistuksen ja irtisanomisten vuoksi. "Johto ei ole kiinnostunut kuulemaan ongelmista."

Manu Haapalainen, teksti ● Heli Saarela, grafiikka

**S**anomalehtiä Pohjanmaalla ja Pohjois-Suomessa julkaisevan Hilla Groupin toimitusten työolosuhteet ovat lyhyessä ajassa muuttuneet hyvin raskaiksi.

Hilla irtisanoi maaliskuun lopussa viisitoista työntekijäänsä. Pienissä lehdissä muutamankin ihmisen irtisanominen vaikeuttaa työskentelyä merkittävästi.

Samaan aikaan irtisanomisten kanssa Hillassa otettiin käyttöön sekä uusi toimitusjärjestelmä että uusi nettijulkaisualusta. Uusien järjestelmien vakavat lastentaudit ovat turhauttaneet ja uuvuttaneet Hillan lehtien tekijöitä.

Ennen uudistusta julkaistut jutut ovat siirtyneet uudelle nettialustalle joko puutteellisina tai ilman kuvia, kertoo eräässä Hillan lehdessä työskentelevä toimittaja. Joskus jutut eivät ole siirtyneet lainkaan. Ongelmia on myös muun muassa kuvateksteissä.

Toimittajan mukaan asian korjaamiseen voisi käyttää loputtomasti aikaa. Hän luonnehtii arkistoa menetetyksi.

"Olen korjannut käsin sellaisia juttuja, joiden perään lukijat ovat kyselleet", hän sanoo.

Journalisti uutisoi *Keskipohtanmaan* toimituksen ahdingosta 21. huhtikuuta. Uutisessa kerrottiin toimituksen joutuvan työskentelemään kiireessä, ehtimättä miettimään juttujen näkökulmia ja teko tapoja.

"Tuntuu, että journalismi ei enää ole ydintöimintomme", *Keskipohtanmaan* toimittaja totesi tuolloin.

Tilanne on toukokuun lopulla edelleen muuttumaton niin *Keskipohtanmaassa* kuin muissakin Hilla Groupin lehdissä.

**ERITYISESTI POHJOIS-SUOMEN** pienissä paikallislehdissä ongelmaksi ovat nousseet myös tyytymättömien tilaajien yhteydenotot.

Digisisältöjen lukemiseksi vaadittavat uudet Hilla-tunnukset eivät ole toimineet tai niiden luominen on ollut liian hankalaa. Kokkolaan keskitetty asiakaspalvelu on pahoin ruuhkautunut. Toukokuun puolivälissä asiakaspalvelussa oli jonossa noin kaksi tuhatta vastaamatonta yhteydenottoa, *Journalistille* kerrotaan. Maaliskuussa irtisanottiin myös asiakaspalvelun työntekijöitä.

**Hillan johtamiskulttuuri on hyvin autoritäärinen. Pois lähteneistä puhuttiin ikävään sävyyn.**

Hilla Groupin entinen työntekijä

Turhautuneet tilaajat ovat olleet yhteydessä tuttuihin paikallislehtien toimittajiin ja toimituksiin, mikä osaltaan on lisännyt toimitusten kuormitusta ja hidastanut juttujen valmistumista.

"Pohjoisen lehdet ovat olleet kannattavia. Yhtiö haluaa satsata digiin, mutta pelkään, että turhautuneita digitilaaajia menetetään nyt", Lapissa ilmestyvässä paikallislehdessä työskentelevä toimittaja sanoo.

Hänen mukaansa toinen ongelma on, että Hilla haluaa kaikkia yhtiön paikallislehtiä tehtävän yhdenmukaisella tavalla. Pohjoisessa se tuottaa vaikeuksia, koska resursseja tarvittaisiin laajemman alueen takia enemmän.

"Pohjoisessa juttukeikka saattaa tarkoittaa sadan kilometrin ajoa suuntaansa. Silti lehtiä tehdään

yhä pienellä toimituksella kuin Hillan paikallislehtiä Pohjanmaalla."

**TOIMITUKSISSA YMMÄRRETÄÄN** uudistusten tarve hyvin. Vanha toimitusjärjestelmä oli pahasti ajastaa jäljessä ja aiheutti monenlaisia hankaluuksia.

Uudistusten kiireinen toteuttaminen on kuitenkin aiheuttanut sen, että sekä netin että printin toimitusjärjestelmät on otettu käyttöön pahasti keskeneräisenä, Hilla Groupin sanomalehdessä työskentelevä toimittaja sanoo.

Hän kertoo kysyneensä neuvoa ja ilmoittaneensa järjestelmien ongelmista Hillan projektijohtajalle lukuisia kertoja.

"Näihin vastataan, että asia hoidetaan, mutta mitään ei todellisuudessa hoideta", toimittaja sanoo. Hän kuvailee Hillan johdon suhtautuvan kritiikkiin joko torjuvasti, vähättelevästi tai vihamielisesti.

"Normaalisti projektit ovat yrityksissä jonkun vastuulla. Jos projekti ei etene, vastuuhenkilö tuo tapahtuneen esille ja ratkaisee asian. Näin ei tunnu Hillassa olevan", toimittaja sanoo.

**Hilla Groupin sisältöjohtaja Inka Partanen, osaatko arvioida, milloin uudet järjestelmät saadaan toimimaan niin, että ne helpottavat toimitusten arkea?**

"Tietenkään ei ole mitään yhtä päivämäärää, jolloin kaikki olisi valmista. Kehittäminen jatkuu koko ajan, ja sanoisin, että olemme yrittäneet viedä toimituksista tulleet korjaus ehdotuksia tehokkaasti eteenpäin. Tarkoitus on tietenkin, että toimitusten työ sujuvoituu."

**JOHTAMISKULTTUURIA KRITISOIVAT** yksimielisesti myös muut *Journalistin* haastattelemat Hillan lehdille työskentelevät tekijät. Kukaan heistä ei uskalla puhua jutussa omalla nimellään. He pelkäävät sen vaikeuttavan työtään Hillassa.

Vaihtuvuus on ollut johdossa suurta. Muutaman





Hilla Group julkaisee lehtiä Pohjanmaalla, Kainuussa ja Pohjois-Suomessa. Isoimpia niistä ovat Keskipohjanmaa ja Kainuun Sanomat.

kuukauden sisällä työpaikkaa ovat vaihtaneet molempien Hillan suurempien lehtien, Keskipohjanmaan ja Kainuun Sanomien, päätoimittajat. Myös suuri osa Hilla Groupin johtoryhmästä on siirtynyt muihin tehtäviin.

Journalistin tietojen mukaan suuri osa henkilövaihdoksista liittyy Hillan sekavaan johtamiskulttuuriin, irtisanomisiin ja liian kovalla kiireellä toteutettuihin uudistuksiin.

”Kyse on epärealistisesta aikataulutuksesta ja johtamisen ongelmista. Siitä, että organisaatiota ei ole osattu rakentaa perustaltaan kuntoon ennen kuin päätetään hypätä sadan metrin loikka”, eräs lähteneistä kiteyttää.

”Hillan johdossa on ihmisiä, joilla ei ole substanssiosaamista media-alalta”, hän sanoo.

”Toisaalta ihmisten johtamisen taitokin on alhaisella tasolla. Hillan johtamiskulttuuri on hyvin autoritääriinen. Pois lähteneistä puhuttiin ikävään sävyyn.”

Eräs lähteneistä sanoo, ettei suosittelisi vanhaa työpaikkaansa tällä hetkellä kenellekään.

**Hilla Julkaisujen liiketoimintajohtaja Henri Mattinen, missä kohtaa uudistuksissa tällä hetkellä mennään?**

”Luonnollisesti uudet järjestelmät vaativat kaikilta opettelua, ja kaikkea ei voi oppia kerralla. On ihan selvää, että se opettelu voi olla alussa kuormittavaakin. Uudistukset oli pakko toteuttaa nyt.” **Onko pelättävissä, että menetätte merkittäviä määriä digitilaa kirjautumisongelmien vuoksi?**

”On luonnollista, että muutostilanteissa myös palautetta tulee. Se kertoo myös siitä, että tuotteemme ovat asiakkaille tärkeitä. Seuraamme tilaajamääriä. En ole huolissani.”

**Vahvistatko tiedon, että asiakaspalvelussanne on tuhansia vastaamattomia yhteydenottoja tilaajilta?**

”En kommentoi lukuja, ne ovat yrityksemme sisäisiä asioita. On vähän epärealua ryhtyä käsittelemään niitä julkisesti.”

**Miten hyvin kevään aikana tehtyjen muutosten johtaminen on omasta mielestäsi onnistunut?**

”Oli etukäteen tiedossa, että teemme ison järjestelmämuutoksen nopealla aikataululla. Nyt on saatu tärkeimmät asiat tehtyä. Pidän tätä tässä mittakaavassa ja aikataulussa onnistuneena projektina.”

**Hillan johto saa kuitenkin monilta työntekijöiltä kovaa kritiikkiä epäselvästä johtamisesta. Mitä ajattelet siitä?**

”Muutoksen tarpeesta on keskusteltu paljon, ja palautteita on tullut paljon. Niitä on käyty läpi sisäisesti. En lähde kommentoimaan tätä tarkemmin. Nämäkin ovat sisäisiä asioitamme.”

**Väki johdossa on vaihtunut. Onko Hilla Groupissa johtamisongelma?**

”Mitä lähteneisiin päätoimittajiin tulee, he ovat tehneet omia henkilökohtaisia ratkaisujaan. Vaikea niitä on lähteä kommentoimaan. Sanoisin, että olemme myös rekrytoineet todella vahvaa osaamista.” ●

# Podcastit ovat suosittuja, mutta tienaako niiden tekemisellä? Hiteiksi nousseiden podcastien tekijöiden mukaan ei tienaa.

Manu Haapalainen, teksti • Miikka Pirinen, kuva

**K**esällä 2021 rikostoimittaja **Rebekka Härkönen** tapasi Deadline Kustannus Oy:n kesäjuhlissa miehen, joka työskenteli Suomen suurimassa podcasteja tekevässä yhtiössä. Härkönen ehdotti, että voisi kokeilla podcastin tekemistä.

Yritys kiinnostui saman tien, ja Härkönen otettiin pikavauhtia mukaan tulevien sarjojen suunnitteluun.

Härköselä selvisi pian, että aiheet, joita hänen tehtäväkseen tarjottiin, olivat lähinnä ideoita ja ranskalaisten viivojen kokoelmia.

”Aihelmissa ei lainkaan otettu huomioon sitä, saako ihmisiä tavoitettua haastatteluun, ja haluavatko he antaa haastatteluja. Työn viemää aikaa oli todella vaikea hahmottaa ennalta.”

**YRITYS ON NIMELTÄÄN SUOMEN PODCASTMEDIA.** Sen liikevaihto oli viime vuonna 1,5 miljoonaa euroa. Yhtiö teki 164 000 euron voitot ja katsoo luottavaisena myös tulevaisuuteen, koska sen enemmistöosuus myytiin maaliskuussa ruotsalaiselle PodX Groupille.

Podcastmediasta luvattiin kouluttaa Härkönen podcastin tekoon, mikä osaltaan motivoikin häntä lähtemään mukaan.

”Ajattelin, että olisi tosi siistiä laajentaa ammatitaitoani, kun olen ollut koko ikäni printtipuolella.”

Härkönen on työskennellyt uutis- ja rikostoi-

mittajana muun muassa *Turun Sanomissa* ja MTV Uutisissa.

Härkösen aiheeksi sovittiin lopulta sarjahukuttaja **Pekka Seppänen**. *Sarjahukuttajan* laajuudeksi tuli kahdeksan 30–40 minuutin mittaista jaksoa. Korvaukseksi sovittiin 5000 euroa.

”Ihmettelin kovasti, että työsopimusta ei koskaan näkynyt. Missään vaiheessa ei sovittu, mitä työhön kuuluu”, Härkönen kertoo.

Härkösen mukaan podcastiin kulunut työ määrä vastaa helposti tietokirjan tekemistä. Haastattelu-päivät esimerkiksi sarjahukuttajan uhrien omaisten kanssa olivat raskaita ja jopa 12–13-tuntisia.

”Kuka lähtisi tekemään tietokirjan tällaisella summalla? Matkoista esimerkiksi Joensuuhun ei maksettu päivärahoja, ainoastaan 20 sentin kilometrikorvaus.”

Luvattua koulutusta podcastin tekemiseen Härkönen ei saanut.

”Näytettiin ainoastaan, mistä nauhuri menee päälle ja miten lähellä mikkiä kannattaa pitää. Minusta se ei ole riittävä koulutus podcastin tekemiseen.”

Eniten Härköstä hämmästyttää Suomen Podcastmedian löyhä suhtautuminen tekijänoikeuksiin. Firma myi *Sarjahukuttajan* yksinoikeudella Storytelin ”alkuperäissarjaksi”. Härköselä ei kysytty asiasta mitään.

”En puhunut Podcastmedian kanssa tekijänoikeuksista missään vaiheessa sanaakaan”, Härkönen sanoo.



**RIKOSTOIMITTAJA VERA MIETTISEN YHTEISTYÖ** Suomen Podcastmedian kanssa alkoi, kun häntä pyydettiin vuonna 2019 konsultiksi rikollisjärjestö United Brotherhoodin pomomies **Keijo Vilhusesta** kertovaan sarjaan.

”Lopulta siinä kävi niin, että päädyin sen podcastin tekijäksi”, Miettinen sanoo.

Miettinen sai podcastistaan 5000 euron kertakorvauksen. Podcastmedia myi sarjan yksinoikeudella Ylelle. Sitä on nyt kuunneltu toista miljoonaa kertaa.

Myös Miettinen on kirjoittava toimittaja ja sanoo suhtautuneensa uuden median oppimiseen positiivisen uteliaasti.

**Tuntuiko korvaus työmäärään nähden kohtuulliselta?** Miettinen naurahtaa.

”Tein sitä noin puolen vuoden ajan. Kahdeksan





Suomen Podcastmedian toimitusjohtaja Juhani Pajunen sanoo maksavansa tekijöille reilusti: "Olemme tehneet tätä jo vuosien ajan, ja tyytymättömyyttä on ollut todella vähän."

noin tunnin mittaista jaksoa."

Myös Miettinen sanoo, ettei tekijänoikeuksista ollut Podcastmedian kanssa koskaan puhetta, eikä sopimuspapereita näkynyt.

Miettinen tekee nykyisin podcasteja ainoastaan suoraan Suplalle.

"Heidän kauttaan saan ennakkomaksun ja kuunteluperusteisesti rojalteja sen jälkeen kun ennako on tullut niin sanotusti täyteen."

**HÄRKÖSELLE, MIETTISELLE JA MONELLE MUULLEKIN** tekijälle on ollut epäselvää, maksaako Suomen Podcastmedia tuotannosta maksettavan kertakorvauksen päälle vielä kuuntelukertojen mukaan määrättyjä rojalteja.

Molemmat olivat siinä uskossa, että maksaa, mutta näin on sovittu vain hyvin harvojen tuo-

tantojen kohdalla, *Journalistin* näkemistä sopimuksista selviää. Toimitusjohtaja **Juhani Pajunen** mukaan rojalteja kertyisi Suomen kokoisella markkina-alueella niin hitaasti, epävarmasti ja vähän, että on tekijänkin etu maksaa podcastista kertakorvaus. Pajunen sanoo lähettäneensä kirjalliset sopimukset tekijöille sähköisesti.

Sopiminen on ollut firmassa epäselvää, Pajunen myöntää. Kertakorvausmalli on hänen mukaansa podcast-tuotannoissa normaali.

"Sopimukset ovat olleet aiemmin vähän ylimalkaisia, mutta tekijöiden kanssa on aina selkeästi sovittu rojaltimallista tai kiinteästä summasta. Asiassa ei pitäisi olla epäselvyyttä."

**Podcastien tekijöille asia on kuitenkin ajoittain ollut epäselvä.**

"No, niin kuin sanoin, meidän sopimuksemme

## Meillä on hyvä neuvotteluyhteys tekijöihin, enkä usko, että kukaan on meitä haastamassa oikeuteen.

Juhani Pajunen, Suomen podcastmedian toimitusjohtaja

ovat olleet turhan ylimalkaisia. Tässä on nyt parannettu, ja tehty yksityiskohtaiset sopimukset."

**Oletteko myyneet podcasteja eteenpäin kysymättä tekijöiltä? Onko se oikein?**

"Sekin olisi pitänyt varmaan selkeämmin sopia. Mutta tähän mennessä kukaan ei ole meille reklamoinut mistään tekijänoikeusasioista."

**Mutta taitaisi halutessaan pystyä reklamoimaan?**

"On totta, että tekijänoikeuslaki on tiukka. Se on totta. Sehän lähtökohtaisesti suojaa tekijää. Mutta meillä on hyvä neuvotteluyhteys tekijöihin, enkä usko, että kukaan on meitä haastamassa oikeuteen."

**Entä onko korvaustasonne sinusta kohtuullinen?**

"No se on hyvä kysymys. Sanotaan näin, että tähän asti ne korvaukset on otettu vastaan. Jos niitä olisi pidetty täysin kohtuuttomana, eihän ihmiset olisi niihin suostuneet. Yleisesti ottaen maksamme varsin hyvin."

**Miten firman myynti Ruotsiin vaikuttaa tulevaisuuteen?**

"Ennen tätä kauppaa olimme saaneet kaksi sarjaamme pohjoismaiseen levitykseen. Nyt tarkoituksemme on viedä enemmän suomalaista podiosaamista ulkomaille. On ihan selvää, että jos minä suomalaisena Juhanina pistän viestin Spotifyn pääkonttoriin, että hei, olen ihan helvetin kova tekijä, ja minulla on mukanani muita hyviä suomalaisia, niin tuskin ihan heti järjestyy tapaamista. Nyt pääsemme oikeisiin pöytiin keskustelemaan." ●

# Toimittaja Linda Rantasta piinasi pitkään 60-vuotias nainen, joka lopulta tuomittiin oikeudessa. Vakava häirintä ei saisi olla normaali osa journalistin työtä.

Moona Laakso, teksti • Elli Halonen, kuvat

”Täällä on sulle todella kummallinen kirje ja mua vähän karmii... Avaanko?”  
Puhelu tuli **Linda Rantaselle** *Ilta*lehdessä työskentelevältä kollegalta tammikuun ensimmäisellä viikolla vuonna 2021. Rantanen kehotti avaamaan kirjeen.

”Täällä on raaka verinen lihanpala. Ilman mitään viestiä”, kollega sanoi.

Rantanen oli saanut tyhjiä maisemapostikortteja ja puheluja tuntemattomasta numerosta. Langan toisessa päässä oltiin hiljaa.

”Ne oli helppo ohittaa, koska pilapuheluita tulee. Kirje sen sijaan pysäytti”, Rantanen sanoo.

Se otettiin toimituksessa vakavasti. Rantaselle tarjottiin tukea työpsykologilta ja asiasta keskusteltiin HR:n ja päätoimittajan kanssa. Hän sai myös vertaistukea työkavereilta, joita lukijat olivat eri tavoin uhkailleet tai häirinneet.

Helmikuussa lastensuojeluviranomaiset kertoivat, että Rantasen kolmesta lapsesta oli tehty lastensuojeluilmoitus.

”Ilmoituksessa väitettiin, että kotonamme käy vieraita miehiä ja rikollisia ihmisiä, että istun kaikki illat kapakoissa ryyppäämässä ja

lapset ovat yksin kotona eivätkä saa ruokaa.”

Väitteet olivat absurdeja. Rantanen ei ollut edes käynyt baarissa kahteen vuoteen. Lastensuojeluviranomaiset totesivat 20 minuutin kotikäynnin jälkeen, että ilmoitus oli valheellinen.

## Valvoin öitä ja käytäsin ikkunasta ohi ajavia autoja peläten, että joku tulisi kotiimme.

Linda Rantanen, lifestyletoimittaja ja kirjailija

RANTANEN TEKİ RIKOSILMOITUKSEN, mutta poliisin mukaan tapausta olisi vaikea selvittää, koska lastensuojeluilmoitus oli tehty tekstiviestillä prepaid-liittymästä. Poliisi kuitenkin tutki asiaa, ja puolen vuoden päästä ilmoituksen tekijän henkilöllisyys selvisi. Sinä aikana puhelinsoitot jatkuivat. Vaikutti siltä, että kaiken takana oli yksi ja sama henkilö.

### Linda Rantanen

- *Ilta*lehden lifestyletoimittaja ja kirjailija.
- Julkaissut kolmen vuoden aikana neljä true crime -kirjaa ja kolme true crime -podcastia.
- Viides true crime -teos *Jos minä en sinua saa* (Deadline Kustannus) ilmestyy heinäkuussa.
- Perheeseen kuuluvat puoliso, kolme lasta, kolme kissaa ja koira.
- Harrastaa true crimea, kirjallisuutta, elokuvia ja yhdistystoimintaa.





Toimittaja Linda Rantanen saa silloin tällöin viestejä, joissa huoritellaan, haistatellaan, nimitellään ja solvataan. "Luulen, että niitä valitettavasti saa jokainen toimittaja. Ne on helppo ohittaa, vaikka eihän niitä pitäisi hyväksyä."

"Valvoin öitä ja kyttäsin ikkunasta ohi ajavia autoja peläten, että joku tulisi kotiimme. Puolisoni oli silloin reissutöissä ja olin yksin lasten kanssa. Hankin kotiin kaikki mahdolliset hälyttimet ja turvakamerat."

Syyte käsiteltiin oikeudessa huhtikuussa 2022.

"Asun Raumalla ja henkilö asui Oulussa. Kyseessä oli noin kuusikymmentävuotias

nainen, jota en ollut koskaan tavannut."

Lihakirje ja kortit oli leimattu Oulussa, vaikka niiden lähettäjä ei oikeudessa selvinnytäkään.

Nainen oli oikeudenkäynnissä läsnä etäyhteyden kautta.

"Häntä jouduttiin monta kertaa komentamaan rauhoittumaan ja käyttäytymään asiallisesti. Hän hoki, että kyllähän kaikki tietävät,

että media-alalla huorataan ja käytetään huu-meita. Ja toimittajana tällaiset asiat pitää kestää."

Oikeudenkäynnissä Rantanen puhui vain kerran. Hän sanoi puolentoista minuutin puheenvuoronsa aikana naiselle, ettei kenenkään pidä kestää vastaavaa.

"Mikään ammatti ei ole peruste sel-







Piinaaja jätti ahdistuksen, mutta Linda Rantanen ei anna sen vaikuttaa työhönsä. "Kirjoitan siitä, mistä haluan."

PIINAAJA SAI SAKKORANGAISTUKSEN kunnianloukkauksesta. Häirintä loppui, mutta ahdistus pysyi.

"Vaikka tietyistä aiheista kirjoittaminen mietityttää tai triggeröi aiempaa enemmän, en anna sen vaikuttaa lopputulokseen, vaan kirjoitan siitä, mistä haluan."

"Luulen, että kyseinen henkilö olisi saanut häirintään kipinän aiheesta kuin aiheesta. Saatoin valikoitua kohteeksi sattumalta."

Alle puoli vuotta asian ratkeamisen jälkeen Rantasen kotitalo paloi. Kun Rantanen nukkui uudessa kodissaan ensimmäistä kertaa yksin lasten kanssa, hän huomasi, että vanhat pelot olivat edelleen mielessä. Pitkin yötä hän tarkasti ikkunoita, ovia ja hälyttimiä.

Rantanen uskoo, että vainoojan käytöksen taustalla on mielenterveysongelmia. Vaikka hän on tyytyväinen tuomiosta, häntä harmittaa, että mielenterveyspalveluiden resurssit ovat huonot ja apua ei tunnu saavan.

"Välillä mietityttää, että jos hänelle tulee huonompi aika, onko hän taas minun niskasani. Siitä huolimatta teen monenlaisia rikosaiheisia juttuja. Itseään on toteutettava pelosta huolimatta." ●

## Naiset ja miehet kohtaavat työssään erityyppistä häirintää

**T**yönkuva altistaa journalistit kohtaamaan toimitusorganisaation ulkopuolelta tulevaa häirintää, toteaa tutkijatohtori Ilmari Hiltunen.

Hän on tutkinut suomalaisten toimittajien kohtaamaa painostusta, häirintää ja uhkailua.

Hiltunen ei osaa sanoa, kuinka usein journalistit vainotaan yhtä vakavasti kuin Rantasta, mutta hän arvioi sen olevan melko harvinaista.

"Yleisempää on juuri Rantasen kuvailema haistattelu tai solvaaminen sekä painostus- ja vaikutusyritykset", Hiltunen sanoo.

Vuonna 2021 tehdyssä kyselytutkimuksessa reilu neljäsosa vastaajista ilmoitti joutuvan-

sa toistuvasti uhkailun, häirinnän ja painostuksen kohteeksi, osa jopa kuukausittain tai viikoittain. Noin puolet kertoi kohtaavansa niitä harvoin ja satunnaisesti. Noin neljännes ei ollut kohdannut niitä edeltäneen kolmen vuoden aikana lainkaan.

Kyselyyn vastasi 505 ammattijournalistia.

Yleisintä oli sanallinen painostus sekä jutun julkaisun jälkeen lähetetty häiritsevä palaute kuten vihamieliset, uhkaavan sävyiset tai loukkaavat viestit. Vakavaan fyysiseen väkivaltaan johtaneet tapaukset olivat hyvin harvinaisia.

"Usein pyrkimys on vaikuttaa journalistin työskentelyyn, työn lopputulokseen, siihen mitä aiheita käsitellään ja millaisia näkökulmia tuodaan julkii", Hiltunen kertoo.

Yleinen käsitys on, että ilmiö koskettaisi erityisesti journalistinaisia, mutta suomalaisten ja kansainvälisten tutkimusten mukaan se ei pidä paikkaansa. Naisilla häirintä liittyy usein sukupuoleen ja on seksuaalissävyteistä.

"Työn luonne, sen vaikuttavuus ja näkyvyys kuitenkin vaikuttavat enemmän kuin se, ku-

ka sitä varsinaisesti tekee. Pelkän sukupuolen sijaan pitäisikin tarkastella millaisissa asemissa ja tehtävissä häirityt toimittajat ovat ja millaisia juttuja he tekevät."

Osan työhön häirintä ei juurikaan vaikuta.

"Näyttäisi siltä, että häirintä vaikuttaa vain pieneen osaan journalistteja", Hiltunen sanoo.

Jotkut taas kokevat sen hyvinkin ahdistavana ja alkavat esimerkiksi sensuroida itseään. Naiset kokevat häirinnän miehiä raskaampana ja kärsivät paineesta, stressistä ja huolesta niin, että harjoittavat enemmän itsesensuuria.

Joitakuuta häirintä sisuunnuttaa.

"On olemassa tutkimusnäyttöä siitä, että jotkut paljon häirintää ja uhkailua kohtaavat journalistit voivat jopa kokea työnsä entistä merkityksellisemmäksi. Pitäisi pureutua tarkemmin siihen, miksi osa sisuuntuu ja osa taas vetäytyy pelon vuoksi. Tutkimusnäytön perusteella siihen vaikuttavat ainakin yksilöön itseensä liittyvät tekijät sekä ympäristön tuki työyhteisöstä ja työnantajasta lähtien."

Moona Laakso



# Virolainen lehti julkaisi luvatta suomalaislehden sisältöjä. Varkaus paljastui, kun freelancer googlasi nimensä.

Marja Honkonen, teksti • Mikko Vähäniitty, kuva

**M**iten varmistaa työrauha luokassa? Virolaisen *Õpetajate Leht*-lehden haastattelussa siihen antavat vinkkinsä kaksi jyväskyläläisen Keljonkankaan koulun opettajaa.

Paitsi ettei heitä koskaan haastateltu virolaiseen lehteen. Juttu on freelance-toimittaja **Minna Hotokan** kirjoittama ja se on tehty suomalaisen Opetusalan ammattijärjestön OAJ:n ammattilehteen *Opettajaan*.

Hotokan juttu julkaistiin *Opetajassa* elokuussa 2021. Marraskuussa 2021 *Õpetajate Leht* julkaisi jutun viroksi käännettynä verkkosivuillaan sekä tietävästi myös printtilehdessä – luvatta.

*Õpetajate Leht* on tilattava lehti, jota kustantaa kulttuurilehtiä julkaiseva Kulttuurileht-säätiö. *Opettajan* päätoimittaja **Minna Ängeslevä** arvioi virolaislehden julkaisseen luvatta lähes sata *Opettajan* juttua vuosina 2019–2022.

Minna Hotokalta varastettiin kuusi juttua. Viisi oli käännetty lähes kokonaan, yksi oli tiivistelmä henkilöhaastattelusta.

”Meitä tekijöitä on häkellyttänyt, miten pitkään tämä on jatkunut. Tämä ei ollut mikään kerta-lipsahdus, vaan suunniteltu homma”, Hotokka sanoo.

Varastetut jutut on poistettu virolaislehden verkkosivuilta, mutta niitä löytyy yhä verkkosivu- ja arkistoivan Wayback Machine -palvelun avulla.

**JUTTUVARKAUS PALJASTUI**, kun Minna Hotokka googlasi oman nimensä maaliskuussa 2022. Hotokan hämmästykseksi hakutulosten joukossa oli virolainen verkkosivu.

Sivustolta löytyivät ensin hänen ja *Opettajan* oman toimittajan tekemät jutut. Kun *Opettajan* toimitus alkoi selvittää asiaa tarkemmin, juttuja, kuvia ja kuvituksia löytyi useita.

Osa jutuista oli suoria käännöksiä, osa tiivistelmiä. Jutut oli pääosin signeerattu suomalaisten tekijöiden nimillä. Myös kuvittajien nimet oli ilmoitettu.

Joukossa oli sekä lehden omien työntekijöiden että freelancereiden tekemiä sisältöjä. Esimerkiksi freelancetoimittaja **Heidi Pelanderilta** vietiin yksi juttu.

”Haastattelin jutussa erityispedagogia ja kasvatustieteen tohtoria oppimisen tuesta. Se oli



Petäjävedellä, Keski-Suomessa asuva freelancer Minna Hotokka löysi *Opettaja*-lehdelle tekemänsä jutun virolaisen lehden verkkosivuilta viime vuoden keväällä. Paljastui, että lehti oli julkaissut luvatta *Opettajan* juttuja ja kuvituksia usean vuoden ajan.

’helppo’ varastettava – asiantuntijan vinkkiko-koelma opetusalan ammattilaisille”, Pelander kertoo.

Ängeslevän mukaan varastetut jutut käsittelivät aiheita, joilla todennäköisesti oli kosketuspinta virolaistenkin opettajien työhön.

Ängeslevä oli asiasta yhteydessä *Õpetajate Lehtin* päätoimittaja **Heiki Raudlaan**, joka poisti jutut verkosta välittömästi ja pyysi anteeksi. Hän on luvannut korvata sisältöjen luvattoman käytön.

*Journalistille* Raudla sanoo, että juttujen ja kuvitusten käyttö oli epäammattimainen vahinko, joka johtui kiireestä ja liian suuresta työkuormasta.

Raudlan mukaansa *Õpetajate Lehtin* ajatuksena oli julkaista lehdessä kerran kuussa lyhyitä, *Opettajan* sisältöihin perustuvia tiivistelmiä siitä, mitä Suomessa opetusallalla tapahtuu. Käännösten tekijä oletti Raudlan sopineen *Opettajan* kanssa, että sisällöt saa kääntää kokonaan.

Raudlan mukaan pääosaa jutuista on kääntäessä lyhennetty. Hän itse arvioi lehtensä julkaisseen noin 25–30 juttua ja noin 20 kuvitusta syyskuun 2019 ja maaliskuun 2022 välillä.

**LUPAUKSISTA HUOLIMATTA** *Õpetajate Leht* ei ole vielä korvannut juttujen ja kuvitusten luvattonta käyttöä tekijöille. Syynä ovat Raudlan mukaan taloudelliset vaikeudet.

Juttujen tekijöistä kaksitoista on pyytänyt Journalistiliittoa viemään korvausasiaa eteenpäin. Tekijät vaativat juttujen käytöstä summaa, joka vastaa suuruudeltaan palkkioita, joita *Opettaja* olisi maksanut jutuista.

*Opettaja* ei aio vaatia virolaiselta lehdeltä korvauksia. Ängeslevän mukaan tärkeintä olisi, että varsinkin freelancerit saisivat korvauksen heiltä viedystä työstä.

Suomessa vastaavat juttuvarkaudet ovat melko harvinaisia. Verkossa julkaistujen juttujen ja kuvien luvattonta käyttöä on silti erittäin vaikea estää.

”Olen ollut hämmästyneenä siitä, miten minun tekemäni juttu suomalaisesta koulumaailmasta kiinnostaa ulkomailla”, Minna Hotokka sanoo.

”Näin digiaikana omaa nimeä kannattaa googlailla. Ikinä ei tiedä, mihin oma työ päättyy.”

Lue pidempi versio jutusta: [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

# Miten kohdata vammaainen ihminen haastateltavana?

Hannu Virtanen, teksti ● Heli Saarela, kuva

## Ennen haastattelua

Sovi haastattelu esteettömään paikkaan, jos tiedät haastateltavan olevan liikuntarajoitteinen: ei portaiden päähän, ei irtoluiskan varaan. Muista tarkistaa, onko tilassa esteetön pääsy vessaan. Haastateltavan oma koti tai työpaikka voi olla sopiva, mutta monesti myös esimerkiksi ostoskeskusten kahvilat käyvät.

Hanki haastattavasi vammasta tietoa etukäteen, mutta ole silti avoin tilanteelle ja yksilölle. Samakin vamma ilmenee eri ihmisillä eri tavoin. Parhaita asiantuntijoita ovat vammaiset ihmiset itse. Jos haastattelusi ei liity mitenkään vammaan, ennakotietoa ei tarvita.

Mieti, tarvitsetko haastattelutilanteeseen tulkin, esimerkiksi viittomakielen tulkin tai puhetulkin. Myös haastateltavan läheinen ihminen voi joissain tapauksissa toimia tulkkina. Haastateltava tietää, miten ja mistä tulkki hankitaan.

Mieti juttusi näkökulmaa. Vammaisuus voi olla sivujuonne jutussa, jonka varsinainen aihe on aivan muu. Mieti, miten tuot esiin vammaisuuden ja millaisia merkityksiä annat sille. Voi olla, että vammaisuutta ei tarvitse mainita lainkaan. Mieti myös juttusi tavoitetta. Onko tarkoitus käsitellä vammaisten ihmisoikeuksia ja kertoa heidän elämästään? Vai korostatko erilaisuutta ja esität haastateltavan avun kohteena?

## Haastattelun aikana

Jos haastattelet vammaista nuorta, älä anna huoltajan olla paikalla, ellei siihen ole hyvä syy. Jos käytät haastattelussa esimerkiksi viittomakielen tulkkia, osoita kysymykset haastateltavalle, älä tulkkille.

Jos haastattelet kehitysvammaista henkilöä, kysy yksi asia kerrallaan ja pyri välttämään vaikeita käsitteitä. Ohjeita selkopuheeseen saat esimerkiksi Selkokeskuksen verkkosivuilta.

Jos kyseessä on syvästi kehitysvammaainen ihminen, sinun on ehkä turvauduttava kommunikoinnissa omaisen tai haastateltavan kanssa paljon aikaansa viettävän ihmisen tukeen. Ole herkkä sävyille: Miten läheinen tai avustaja puhuu haastateltavasi? Onko juuri hän oikea ihminen tulkitsemaan haastattelemaasi henkilöä?

Jos haastattelet puhevammaista henkilöä, varaa haastatteluun runsaasti aikaa. Älä tulkitse äläkä puhu päälle. Kerro, jos et ymmärrä, ja kysy rohkeasti uudestaan. Sovi tarvittaessa toinen tapaaminen puhetulkin kanssa, jos kommunikaatiossa on ollut vaikeuksia.

Jos teet juttua laitoksessa tai asumisyksikössä asuvasta vammaisesta ihmisestä, päähaastateltavasi on vammaainen ihminen, ei yksikön henkilökunta.

## Kuvaaminen

Vältä kuvakulmia, joissa vammaisuus korostuu ja saa haastateltavan näyttämään jopa sääliä. Vammaisuus ja esimerkiksi erilaiset apuvälineet voivat näkyä kuvassa, mutta niitä ei ole syytä korostaa turhaan.

Kuvapankeissa on paljon kuvia, joissa joku esittää vammaista. Usein on kohtuullisen helppo päätellä, onko kuvassa pyörätuoliin istutettu ei-vammaainen malli vai oikea pyörätuolin käyttäjä. Suosi kuvia oikeasti vammaisista ihmisistä.

## Radio ja liikkuva kuva

Jos haastateltavan puheesta on vaikea saada selvää, tekstitä kuva. Voit tarvittaessa käyttää myös puhetulkkia.

Anna haastateltavalle aikaa. Monesti puheen tauotkin kertovat jotain.

## Haastattelun jälkeen

Hyvä yleissääntö on puhua vammaisesta

ihmisestä aivan kuin kenestä tahansa muusta. Käytä haastateltavasta jutussa hänen koko nimeään, ellei ole erityistä syytä salata se.

Vammaisuuteen liittyvät sanat ja ilmaukset uudistuvat tasaiseen tahtiin. Todella vanhentuneita sanoja ovat esimerkiksi *rullatuoli*, *vajaamielinen*, *kuuromykkä* ja *kääpiö*. Jos olet epävarma käytettävästä sanasta, tarkista asia haastateltavalta tai esimerkiksi vammaisjärjestön kotisivuilta.

Vammaisuus ei ole sairaus, mutta vammaainen henkilö voi tietenkin olla välillä sairas. Sanaa potilas tulee käyttää vain silloin, jos kysymys on oikeasti hoitosuhteesta, esimerkiksi lääkärin potilaasta.

Vammaisen ihmisen tehtävä ei ole olla inspiraationa muille. Älä sorru ”inspiraatiopornoon”, jossa vammaisen ihmisen tavallisetkin tekemiset esitetään inspiraationa ei-vammaisille ihmisille: ”Katso, kuinka urheasti vammaainen ihminen käy töissä, vaikka se onkin hankalaa.” Inspiraatioporno helposti vähättelee yhteiskunnallisia esteitä väittämällä, että kaikki on kiinni vain asenteesta. ●

Ohjeet perustuvat vammaisten henkilöiden ihmisoikeusjärjestö Kynnyksen julkaisemaan *Vammaisuus ja journalismi -oppaaseen*.  
Opas löytyy osoitteesta: kynnys.fi







Ihmisoikeusjärjestö Kynnys ry:n tiedottaja Sanni Purhonen laati Amu Urhosen ja Heini Sarasten kanssa oppaan vammaisia henkilöitä koskevaan journalismiin.

## Älä tee vammaisjournalismista inspiraatiopornoa

Jutussa puhutaan ihmisen sijaan vammasta. Jutussa ei puhuta vammaiselle ihmisille itselleen, vaan jonkun toisen kautta. Vammaiselta udellaan yksityisiä asioita, joita vammattomilta ei kehdattaisi ikinä kysyä. Nämä ovat yleisimpiä ongelmia vammaisista ihmisistä tehdyissä haastatteluissa, kertoo ihmisoikeusjärjestö Kynnyksen tiedottaja **Sanni Purhonen**.

Purhonen on yksi journalisteille suunnatun *Vammaisuus ja journalismi* -oppaan tekijöistä. Opasta olivat kirjoittamassa myös vammaisaktivisti **Amu Urhonen** ja toimittaja **Heini Saraste**.

"Minulle tulee jatkuvasti kysymyksiä vammaisuudesta ja sen sopivista esitystavoista. Usein jaoin näitä havaintojani Heinin ja Amun kanssa. Tulimme siihen tulokseen, että tällaiselle oppaalle on kysyntää ja tarvetta", Purhonen kertoo.

"Oppaasta saamamme palaute on vahvistanut tätä ajatusta, muun muassa Yle tilasi jo hankkeen suunnitteluvaiheessa aiheesta koulutuksen."

Yksi ongelma vammaisia ihmisiä käsittelevässä journalismissa on Purhosen mukaan "inspiraatioporno". Se on australialainen vammaisaktivistin **Stella Youngin** vuonna 2012 käyttöön ottama termi, joka tarkoittaa tapaa, jolla vammaiset ihmiset esitetään inspiraation lähteinä "normaaleille" ihmisille.

"Heistä tehdään säälin kohteita, joiden avulla 'normaalit' ihmiset saavat kokea, etteivät heidän asiansa olekaan niin huonosti", Purhonen sanoo.

Esimerkkinä Purhonen mainitsee erään kolumnin vuodelta 2020. Sen kirjoittaja kertoo olevansa onnekas, sillä hänen vaivansa ovat lieviä verrattuna esimerkiksi poliota sairastaneeseen tai vaikeasti vammaiseen lapseen, joka "oli sokea, pelkkä nyytti, joka reagoi ainoastaan ääniin ja tuoksuihin eikä edes tajunnut elävänsä".

"Mielestäni se rikkoo selvästi *Journalistin ohjetta* 26, jossa todetaan, että jokaisen ihmisarvoa on kunnioitettava", Purhonen sanoo.

Hannu Virtanen

# "Kokemusta kartuttaakseen ei välttämättä enää tarvitse olla töissä juuri kesällä" – Nuoret toimittajat kertovat, miksi eivät hae kesätöihin

Elena Kurki, teksti • Jukka Peltosaari, kuvitus

**T**oimitukset saivat tänä keväänä aiempia vuosia vähemmän kesätyöhakemuksia.

Ero aiempaan näkyi etenkin maakunta- ja paikallislehdissä, mutta myös suurissa tiedotusvälineissä havahduttiin asiaan, sanoo Jyväskylän yliopiston journalistiikan opiskelijoiden harjoittelusta ja työelämäyhteyksistä vastaava opettaja **Panu Uotila**. Hän kirjoitti kesätyöhakujen vähentymisestä *Suomen Lehdissä* 22. maaliskuuta.

*Journalisti* kysyi kolmelta nuorelta toimittajalta, mikä kesätöissä mättää ja miksi he eivät tänä kesänä aio mennä töihin.

**YKSI SUURI ONGELMA ON** se, etteivät mediatilat sitoudu kesätyöntekijöihin, sanoo toimittajaksi valmistunut, mutta sittemmin alaa vaihtanut **Aino**.

"Kun hakujen alkaessa kyselin jatkoa edellisistä kesätyöpaikoista, ei niistä uskallettu vielä luvata mitään, vaikka olin kesätöiden jälkeen jatkanut ttt-työntekijänä toimituksessa", hän sanoo.

"Tuli sellainen olo, ettei työnantajaan kannata sitoutua, koska kukaan ei sitoutunut minuun. Jos työnantajalla on vaikeuksia rekrytoida, niin kannattaa katsoa, mitä tarjoaa. Sitoutuvatko he huipputekijöihin vai antavatko näiden mennä?" Aino sanoo.

Aino ja muut *Journalistin* haastattelemat nuoret toimittajat eivät esiinny jutussa oikeilla nimillään, koska pelkäävät aiheesta puhumisen vaikutuksen tuleviin työmahdollisuuksiin.

Monet mediatilat eivät myöskään vakinaista nuoria toimittajia, mutta määräaikaishakemuksia on tarjolla vuoden ympäri. Tämä on johtanut siihen,

## !! Miksi me haluaisimme vetää itsemme rikki tuolla jossain isossa mediakoneistossa?

Leo, toimittaja, joka ei hakenut kesätöihin tänä vuonna

ettei kokemusta kartuttaakseen välttämättä enää tarvitse olla töissä juuri kesällä, Aino pohtii.

Samankaltaisia ajatuksia on ollut myös kandidaattivaiheen opintoja suorittavalla **Leolla**, joka ei tänä vuonna aio mennä kesätöihin. Jatkuvat muutoneuvottelut ja määräaikaisten työsuhteiden puuttaminen hienon mukaan lisää alan kiinnostavuutta.

"Miksi me haluaisimme vetää itsemme rikki tuolla jossain isossa mediakoneistossa, joka ei rakasta meitä?" kysyy Leo.

Nuoret toimittajat kokevat myös työn sisällön ja tahdin väsyttäväksi.

Aino tunsikin kesätöissä olevansa alemman kasteen työvoimaa, jonka kehityksestä kukaan ei ollut kiinnostunut.

"Suuri pettymys", hän kuvailee.

Opiskeluaikana hän ehti olla kesätöissä useissa valtakunnallisissa tiedotusvälineissä. Yhteistä niille oli se, ettei jaksamisesta huolehdittu tarpeeksi. Lisäksi oman työn sisältöön oli hyvin vähän mahdollisuuksia vaikuttaa, hän sanoo.

"Ei esimerkiksi voinut valita, mistä aiheesta tekee juttuja, milloin työskentelee, miten työ-

kentelee tai missä työskentelee. Toimituksissa yritettiin välillä järjestää aikaa omille juttuprojekteillemme, mutta aika useasti ne kutistuivat tai eivät onnistuneet."

Muutaman kesän töitä tehnyt Leo on erityisen turhautunut jatkuvaan kiireeseen.

"Minulla ei ole työpaikoista tai työkavereista oikeastaan mitään pahaa sanottavaa, mutta mediakulttuurin rytmin ja tahdin takia olen ollut väsynyt kesän jälkeen."

Hän kokee joutuneensa usein tinkimään journalistin etiikasta, jotta lehden sivuille on saatu täytettyä. Kaikkia asioita ei esimerkiksi ole ehtinyt tarkistaa ennen jutun julkaisua.

"Mielestäni journalistiset hyveet unohtuivat jatkuvassa uutiskiireessä."

**PANU UOTILA ON KAHLANNUT** läpi Jyväskylän yliopiston journalistiikan opiskelijoiden harjoitteluraportteja 12 vuoden ajalta. Raporteissa opiskelijat kertovat yhä useammin päätyvänsä tekemään lyhyitä verkkouutisia nopeassa tahdissa, mikä pitkään jatkuessaan väsyttää kokematon.

"Erityisesti deskityö uuvuttaa nuoria toimittajia", Uotila sanoo.

Aiemmin opiskelijan oli mahdollista hengähtää harjoittelun tai kesätöiden jälkeen, sillä opintoja saattoi suorittaa nykyistä hitaammassa tahdissa. Nyt tutkintojen opintotukiaikoja on kiristetty ja opintojen pariin pitää monesti palata heti kesän jälkeen.

Opintojen ja kesän työharjoittelun tiukka yhdistelmä uuvutti **Olivia**, joka jäi lopulta noin vuodeksi sairauslomalle opinnoista.

Olivia kokee, että harjoittelu sujui melko hyvin. Hän suoriutui työtehtävistä ja oli tyytyväinen





kirjoittamiinsa juttuihin. Työ oli mukavaa, mutta myös kuormittavaa.

"Huomasin itse, että arki oli aika lailla sitä, että kävi töissä, tuli kotiin, eikä tehnyt paljon muuta."

Kesän jälkeen opinnot jatkuivat, mutta kandidaatin tutkielman teko tuntui raskaalta, koska tekstiä ei yksinkertaisesti syntynyt. Lopulta Olivia jätti kaikki kurssit kesken ja haki YTHS:ltä apua.

Opintojen pariin hän palasi vuoden 2023 alussa. Samaan aikaan alkoivat kesätyöhaut.

"Yleinen keskusteluilmapiiri oli aika stressaantunut. Ihmisiä pelotti, että jos ei ensimmäisten kahden päivän aikana tule kutsua haastatteluun, niin kukaan ei myöskään palkkaa."

Olivia päätti, ettei hae media-alan töitä, koska kilpailullinen prosessi olisi ollut liian raskas. Sen

sijaan hän lähetti hakemuksen muutamaa viestinnän alan työpaikkaan. Hän ei saanut hakemiaan työpaikkoja, joten tämä kesä menee lomaillessa.

**UOTILA ARVIOI**, että hakemusten vähyyteen on voinut vaikuttaa myös se, että nuorten elämänarvot ovat muuttuneet.

"Nuoret haluavat, että elämään mahtuu muuta kuin työ ja opiskelu."

Uotilan mukaan muita syitä hakemusten vähyydelle ovat esimerkiksi yliopistojen valintamenetelyjen uudistus ja korona-aika.

Uotilan mukaan media-alan olisi syytä huolehtia vetovoimastaan, jotta huipputekijät pysyvät alalla.

"On koko alan tulevaisuuden ja yhteiskunnan toimivuuden kannalta tärkeää, että journalismi

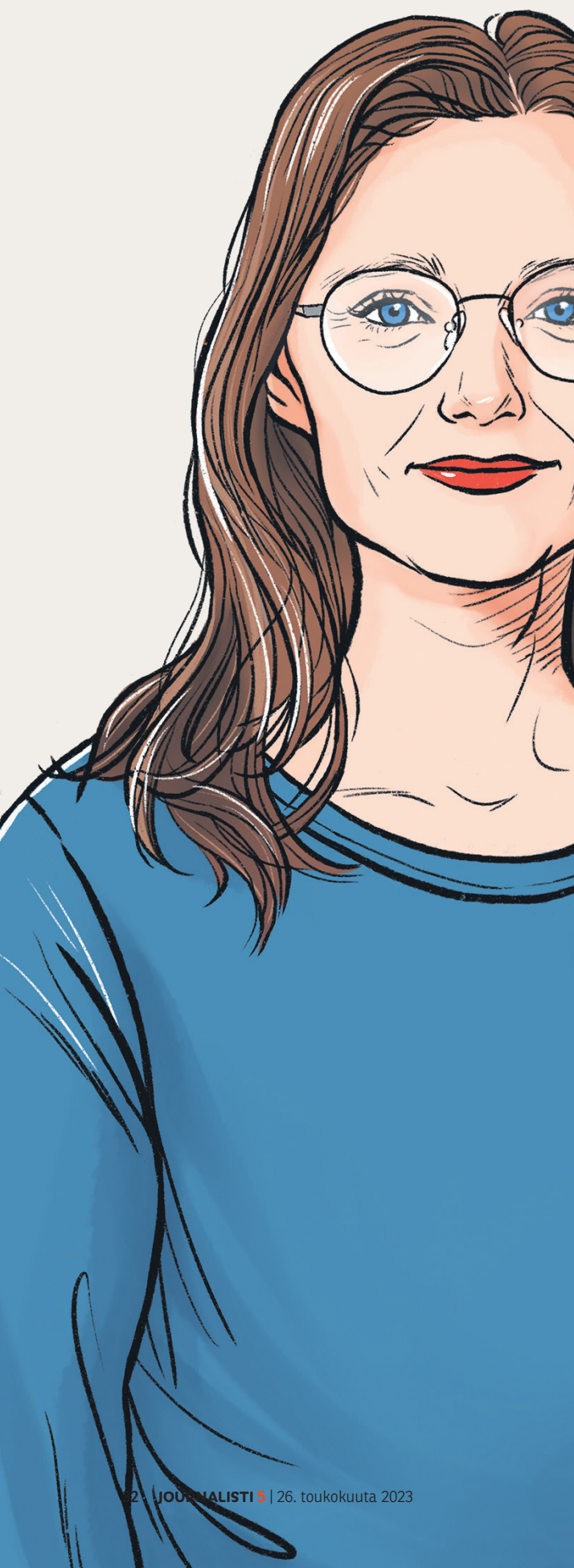
on mielekäs ammatti tulevaisuudessa ja siihen hakeutuu kyvykkäitä, lahjakkaita ja motivoituneita tekijöitä."

Alaa vaihtanut Aino ei pidä mahdollisena, että palaisi vielä journalismin pariin.

"Se on ehkä sellainen c-vaihtoehto."

Hänellä on selkeä näkemys siitä, minkä pitäisi muuttua, jotta näin tapahtuisi: deskiin pitäisi saada enemmän työntekijöitä, työtä ja sen johtamista pitäisi organisoida aiempaa paremmin ja nuorille tulisi antaa enemmän vastuuta ja mahdollisuuksia vaikuttaa työn sisältöön sekä aikaa omille juttuprojekteille.

"Mielestäni nuokin asiat ovat sellaisia, jotka olisi aika helppo korjata." ●



# Suomalaista politiikkakeskustelua hallitsevat numerot, kirjoittaa tutkija Mona Mannevu

Mona Mannevu, teksti • Hanna Lahti, kuvitus

**K**evään vaalit lähtivät heti alkumetreillä numeerisille urille. Ennen kuin vaalihuuma ehti edes alkaa, valtiovarainministeriö päätti "tukea julkista keskustelua" julkaisemalla kokoelman keinoja julkisen talouden vahvistamiseksi.

Vaikuttamisyritys oli nappiosuma. Mediatutkija **Anu Koivunen** arvioi maaliskuussa *Suomen Kuvalehden* kolumnissa, että vaalikeskusteluissa puitaisiin ministeriön lukuja. Hän oli oikeassa. Vaalien maagiseksi luvuksi muodostui kuusi miljardia.

Kansalaisille tarjottiin numerovaalit. Poliitikassa talaluvut ovat tärkeitä, mutta ne itsessään eivät tee keskusteluista erityisen syväisiä. Koivusen sanoin: "Ministeriön agendan asettajan rooli ei näytä tuottavan analyttisempää poliittista keskustelua eri vaihtoehtoista."

Näyttää siltä, että tulevalla vaalikaudella politiikkaa tehdään erityisesti numeroiden pohjalta. Numerot ovat tärkeitä niin poliitikoille, lobbareille kuin kansalaisille. Numerot ovat selkeitä ja arvo neutraaleja. Muu on epämääräistä ideologista tunteilua.



# ”Kuudesta miljardista on tullut mediassa fakta. Se ei ole enää yksi näkemys, johon kytkeytyy poliittisia tavoitteita.”

**OLEN VIIME VUOSINA TUTKINUT** viestintätoimistoja ja tiedeviestintää. Tutkimuksessa olen törmännyt siihen, miten paljon sekä lobbarit että heidän kohteensa rakastavat numeerista tietoa.

Politiikassa tasaluvut ovat viestinnällisesti vaikuttavia. Kuusi miljardia. Satatuhatta uutta työllistä.

Journalismin pitäisi olla tasalukujen kanssa tarkkana, sillä poliitikot nappaavat mielellään tutkimuksista tai selvityksistä omiin tavoitteisiinsa sopivat luvut ja kehystävät niitä itselleen edullisesti. Poliitiikassa numerot ovat kaikkea muuta kuin viattomia faktoja.

Numeroiden vetovoima on hyvin tiedossa myös vaikuttajaviestinnässä. Tiedon tuottaja, vaikkapa lobbari, tekee itsensä tarpeelliseksi tarjoamalla tiedon käyttäjälle tärkeitä lukuja.

Numeerisen tiedon merkitys korostui **Matti Ylösen** ja **Niina Karin** kanssa tekemässäni, viime syksynä julkaistussa tutkimuksessa viestintätoimistojen vallasta. Haastattelemamme viestinnän ja politiikan ammattilainen tiivistä asian näin: ”Mieliapiteet eivät ole kiinnostavia, data on.”

On totta, että hätkähdyttävä luku houkuttelee välittömiin toimenpiteisiin.

Helsingin Sanomain Säätiön rahoittamassa *Viestintää yli rajojen* -hankkeessa tarkastelimme tietopohjaista politiikkaa. Tässäkin tutkimuksessa numerot nousivat tärkeään rooliin.

Eräs haastattelemamme asiantuntija totesi näin: ”Jos teidän tutkimuksessanne on osoittaa jotain lukuja, joista tiedon hyödyntäjä saa kiinni, ja niitä voi suoraan hyödyntää omiin tarpeisiinsa, niin se on ainakin se, mikä saattaa kiinnittää huomion ja kiinnostaa.”

Journalistien tehtävä on suhtautua poliitikkojen tai tiedon tuottajien esittämiin lukuihin yhtä kriittisesti kuin muuhunkin viestintään. Oikeastaan poliittiseen viestintään pätee sama ohjenuora kuin tutkimustiedotteisiin: muista lukea muutakin kuin tiivistelmä ja tarkista metodisuus.

Numeeristen faktojen toistelun sijaan lukijan olisi hyvä ymmärtää niiden kehys. Journalismi ei palvele lukijaa vain kertomalla sen, mikä on velkakellon lukema. Pitäisi selvittää, kuka on tiedon tuottaja ja miten tieto on tuotettu.

**YLEN MEDIAKRIITTINEN OHJELMA** Viimeinen sana ennakoii jo joulukuussa median kehystävän tulevista vaaleista ”velkavaalit”. Ennustus toteu-

tui, koska media osallistui kehystämiseen ahkerasti. Yle itse julkaisi leikkauspelin.

*Suomen luottoraja paukkuu kuusi miljardia punaisella – tee jotain! Tässä Ylen leikkauspelissä voit karsia menoja, kiristää veroja tai tehdä molemmat. Rahat ovat pois oikeilta ihmisiltä ja palveluista. Toisaalta: jos mistään ei leikata, velka paisuu ja lopulta kaikki kärsivät kahta kauheammin.*

Kuudesta miljardista on tullut mediassa fakta. Se ei ole enää yksi näkemys, johon kytkeytyy poliittisia tavoitteita. Kaikessa tohinassa vaihtoehtojen ja keinojen tivaaminen on jäänyt syrjään. Kevään kuluessa tasalukujen hokeminen ja hämmästelä on joutanut absurdeihin tilanteisiin, kun uutisoinnin kärkenä on ollut **Petteri Orpolta** (kok.) hallitusneuvotteluissa mystisesti kadonnut miljardi.

Politiikan tutkija **Johanna Vuorelma** on huomauttanut, että ylenpalttinen asiantuntijatiedon korostuminen politiikassa voi siirtää valtaa edustuksellisen demokratian ulkopuolelle. Joskus numeeriseen tietoon vetoaminen voi olla keino riisua politiikasta politiikka. Jos asiantuntija tietää parhaat ratkaisut yhteiskunnallisiin kysymyksiin, ja parasta politiikkaa tehdään vain numeroiden varassa, mihin edes tarvitaan vaaleilla valittuja poliitikkoja?

Pahimmillaan numeroiden tuijottaminen tekee kansalaisesta ja hänen elämästään excelissä pyörivän, ratkaisua odottavan ongelman. Kun politiikasta tulee vain tekninen suoritus, kipeiden leikkausten keskiöön nousevat niiden kohteen sijasta toimeenpanijan tunteet – tai vaihtoehtoisesti asiantuntijan kyky toimia järkevästi eli asettua politiikan ja tunteiden yläpuolelle.

Hyvä esimerkki tällaisesta asetelmasta nähtiin kolme vuotta sitten, kun Ylen uutisessa lukija kutsuttiin tekemään leikkauspäätöksiä ihan itse. Tuolloin maaginen luku oli seitsemän miljardia.

Otsikko kuului *Koe itse politiikan tuska – Ylen velkaleikkurilla voit päättää miten taloudesta tiristetään seitsemän miljardia: Valitsetko verot vai leikkaukset?*

Otsikon perusteella miljardien takaa löytyykin kansalaisen kurjuuden sijasta politiikan tuska. ●

*Kirjoittaja on tutkijatohtori Turun yliopistossa ja Helsingin yliopiston poliittisen historian dosentti.*

# Dokumentärbranschen vill tackla utmaningar med arbetshälsa – filmskapare kämpar både med sina egna och huvudpersonernas trauman

Hanna Nordenswan, text ● Heli Saarela, foto

**F**ilmskapare och dokumentärskapare kämpar med flera likadana utmaningar. Arbetet är osäkert, arbetstid och fritid rinner lätt samman och ekonomin är svår att få ihop. Inom dokumentärfilmsbranschen tar man dessutom ofta på sig en eller flera huvudpersoner med egna problem och behov – som inte sällan går före filmskaparens.

”Ibland är man på standby hela tiden. Jag följde en gång farsor som skulle få barn och det kan ju hända när som helst. Det var tungt när man visste att man kunde vara tvungen att åka iväg vilken sekund som helst. Mentalt måste man koppla bort, sen när det händer är det bara att sticka,” berättar **Tommi Seitajoki**, filmskapare, i sitt delade kontorslandskap i Berghäll.

Han deltog nyligen i dokumentärskaparnas förening Dokumenttikiltas webinarium som behandlade arbetshälsa.

”Paradoxalt nog hade jag så mycket jobb att jag knappt hann delta.”

Regissörens välmående kan starkt påverkas av huvudpersonerna. Ofta görs dokumentärer om människor som är sårbara och bär på olika trauman. Arbets- och organisationspsykologen **Marjukka Laurola** är specialiserad på de kreativa branscherna och var med och drog webinariet. Enligt henne var det ögonöppnande att höra om de situationer dokumentärskapare hamnar i med sina huvudpersoner.

”Jag satt och lyssnade och tänkte att oj, så där traumatiserade människor brukar sällan ens hitta till min mottagning.”

Laurola noterade att dokumentärskapare verkar ha vant sig vid att man ska klara sig på egen hand och tåla mycket.

”Det saknas strukturer för detta. Många verkar också tänka att ’andra orkar ju bra i sitt jobb, varför är det så svårt för mig? Därför är det viktigt att

prata och dela upplevelser.”

I Finland har Dokumenttikilta gått i bräschen för att stödja medlemmarna mentalt i sitt arbete. I fjol startade förbundet en serie webinarium vars mål är att stödja arbetshälsan hos medlemmarna.

**”Jag satt och lyssnade att oj, så där traumatiserade människor brukar sällan ens hitta till min mottagning.”**

Marjukka Laurola, arbets- och organisationspsykolog specialiserad på de kreativa branscherna

”Inom filmbranschen gör man inte mycket sådant här utomlands heller, andra konstbranscher har satsat mer på det”, säger **Sanna Kultanen**, verksamhetsledare på Dokumenttikilta.

I webinariet behandlades bland annat samarbetet mellan huvudpersoner och medlemmar i arbetsgruppen och hur man tar hand om den egna psykiska hälsan. Dessutom erbjuds kamratstöd i form av mindre grupper där en av gruppmedlemmarna först går en facilitatorsutbildning.

Kultanen räknar upp olika utmaningar som är specifika för dokumentärskapare och som inte har några enkla lösningar.

”Osäkerheten kring ekonomi och produktionen, blir produktionen ens av? Finansieringsprocesserna förlängs – hur klarar man sig under tiden och hur hittar man motivation? Dessutom

måste man hålla huvudpersonerna på ytan och förklara när filmen eventuellt blir av. Det kommer kritik utifrån och man måste konstant motivera sin vision.”

**KULTANEN FICK IDÉN** om att lyfta fram arbetshälsan hos dokumentärskapare under den prestigefyllda dokumentärfilmfestivalen IDFA i Amsterdam 2019. Där hörde hon i en paneldebatt producenten och psykoterapeuten **Rebecca Day** diskutera mental hälsa.

”Då talades det ännu inte mycket om psykisk hälsa inom vårt skrå. Sedan kom coronapandemin och man började plötsligt prata om ork och arbetshälsan inom de kreativa branscherna.”

Trots att en stor del av arbetet med dokumentärer handlar om olika sociala situationer med huvudpersoner är hanteringen av dem inte ett ämne som diskuteras mycket i till exempel filmskolor.

”Jag studerade på Arcadas medianomlinje i tiderna och det enda rådet då var att man skulle presentera sig och skaka hand. Det hade gärna fått vara mer information om hur man ska hantera människor i kriser, det är ändå ofta man gör film om människor i konflikt,” säger Tommi Seitajoki.

Framöver hoppas Seitajoki att filmskapare får mer verktyg och metoder för att jobba tillsammans med huvudpersonerna. Han är tacksam för Dokumenttikiltas initiativ men känner samtidigt att branschen är i startgroparna till en bredare utveckling. Förslag som hörts på olika håll är till exempel att produktioner kunde börja budgetera för en utomstående psykolog eller arbetshandleddare som skulle finnas som stöd till både filmteam och huvudpersoner. Seitajoki är försiktigt positiv.

Budgetering av det kan säkert vara bra, men filmbudgeten stiger för tillfället inte medan kost-





"En orsak till att jag har ett arbetsrum med kollegor är att jag får samhörighet mellan arbetet fast jag jobbar ensam", säger filmskaparen Tommi Seitajoki.

naderna gör det så att föra in nya kostnader i budgeten är inte helt lätt. Vi jobbar med väldigt små budgetar och de som gör filmen måste få betalt för att kunna försörja sig."

Tommi Seitajoki tittar för tillfället på dokumentär genom fiktionens lins. Han jobbar på ett manus för en kort fiktionsfilm som handlar om förhållandet mellan en dokumentärfilmsregissör och en huvudperson under en inspelning.

"Det är en regissör som är ambitiös och vill göra en fin film och en huvudperson som är traumatiserad och hamnar i en scen där hen inte känner sig bekväm. Jag tycker att publiken borde få se frågeställningar om hur man skildrar verkligheten, både problematiken och metoderna, för att kritiskt kunna titta på journalistiskt och dokumentärt innehåll." ●

### Tips till dig som jobbar ensam eller med dokumentär

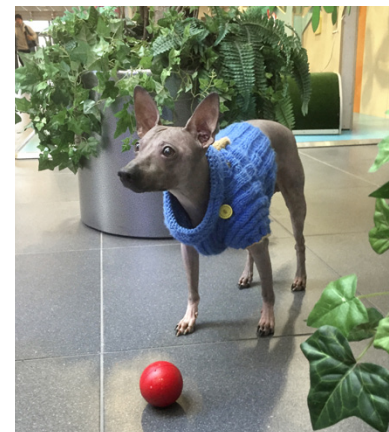
- Ta semester, ta pauser, meditera.
- Se till att ha stunder då du bara tänker på dina egna behov.
- Var medveten om hur tung processen är istället för att försöka vara stark hela tiden. Bearbeta genom att prata om den med ditt team, en partner eller en terapeut, eller för dagbok.
- Ha människor i ditt liv som du kan ringa också då du känner dig misslyckad. Se till att dela med dig av dina utmaningar och saker du tänker på i jobbet.
- Fråga dig själv: vad är jag annat än mitt arbete? Har du något i ditt liv som motvikt till jobbet?

Källa: Marjukka Laurola samt Rebecca Day, i en intervju på idfa.nl (12.7.2022)



# Terriern Tomo lyder kommandon på romani och katten Nappi har ett eget visitkort – träffa husdjuren som är en del av arbetsgemenskapen

Lina Laurent, text ● foton från djurägarna



**Nakenhunden Napu** har över 20 ylletröjor i sin garderob och är en erfaren kontorshund och möteshund. När den kommer till jobbet på företaget Energiequelle går den först runt och hälsar på alla medarbetare och lägger sig sedan för att vila.



**Spetsen Meiko**, av rasen kishu inu, kallas "Her Royal Highness" på kommunikationsbyrån San Francisco Agency. Eftersom kontoret gästas av flera hundar har de anställda en intern slackkanal, Paw Patrol, där man kommer överens om vilken hund som är på jobbet vilken dag.



**Labrador retrievern Vode** följer med till jobbet på Mäntsälän Uutiset. "Den största nyttan med att ha hunden med på jobbet är nog för hundens ägare", säger ägaren Jesse Helminen.



**Borderterrriern Sini** jobbar på Huomenta Suomi sedan 2017 och åker ibland på jobb också utan husse, meteorologen Pekka Pouta. Till Sinis jobb hör bland annat att lätta upp stämningen. Bilden med president Sauli Niinistö är från 2018.



**Dvärgpudeln Tove** trivs i Fiskars Groups nya kontor. Företaget har ett separat rum i kontoret som är specialanpassat för djur: med stora lättstädade golvytor, hundsängar och gemensamma vattenkoppar.



**Katten Nappi** är "atmosfärdirektör", med eget visitkort, i bokhandeln Reunan kirjakauppa i Myllykoski. Nappi hälsar på bokhandelns kunder och deltar i alla evenemang.



**Terriern Ben** fick följa med till jobbet på HJK i samband med att fotbollslaget avancerade till gruppspelen i Europoligan. "Jag var stressad och mina kolleger var stressade. Jag tror att många fick lägre blodtryck efter att ha krafsat Ben ett tag", säger Bens husse, informatören Pekka Mäntylä.



**Pudeln Kevin** hänger ibland på Journalistförbundets kontor. Men bara sådana dagar då matte Sanna Nikula inte har många möten eller då kontoret gästas av många besökare. Då är risken nämligen överhängande att Kevin slinker in i en av de tre hissarna.



**Borderterrriern Tomo** lyder till några kommandon på romani. Det tycker många av Iso Numeros försäljare är lustigt, säger tidningens vd och Tomos husse Janne Hukka.

Läs mer om djuren som får följa med till jobbet på Journalistens webbplats [Journalisti.fi](http://Journalisti.fi).



# Oroa dig inte, journalist, vi har nog sålt ut havet på rätt sätt

O fffentlighetsprincipen är inget att ta för givet. Frågan är om den ens är en princip längre. Det finns en tendens att samhället sluter sig alltmer och leker företag.

Exemplet gäller Forststyrelsen, en statlig förvaltare som nu också är ett vinstdrivande affärsverk med uppgift att exploatera naturen.

Men dessa naturresurser är våra, alla finländares. Därför borde vi få veta hur de säljs ut. För det händer i stor skala här i Österbotten.

**FORSTSTYRELSEN FICK I UPPDRAG** att förbereda för massiva havsvindsparker, bland annat 15 kilometer utanför Korsnäs. Det ordnades en internationell auktionsprocess som mest påminde om en försäljning. Man sålde rätten till ett 22 000 hektar stort havsområde 50 år framåt.

Köparen blev Vattenfall som nu ska bygga Finlands största havsvindpark med upp till 100 jättemöllor. Det blir säkert bra, svenskarna har byggt stort förr. Men något gnager då jag får veta att ett 20-tal andra bolag var med i kampen.

Varför just Vattenfall? Man kunde tro att de betalat bäst. Men Finlands-VD:n säger att det inte var så. Då fick de säkert höga poäng på miljöhänsyn och kassa, vilket behövs då möllorna ska rivas en dag.

Jag bad ut beslutsunderlaget från Forststyrelsen men fick snömos, inget av intresse. Hela processen är företagssekretess.

**JAG HAR TIDIGARE BESVÄRAT MIG** ända till Högsta förvaltningsdomstolen, för att få ut material. Men här lönar det sig inte att stänga skallen blodig. Forststyrelsens affärsverk är som vilket företag som helst och felet är lagändringen år 2016.

## Som journalist ska jag tydligen bara lita på att havet såldes ut rätt.

**Juha Sipiläs** regering delade upp Forststyrelsen i två och skapade "företaget". Man tog ett steg tillbaka vad gäller insynen, men vill vi ha det så här?

När jag inte får veta något av värde kan mutor eller annat falskspel ha funnits med i processen – jag kan i alla fall inte utesluta det.

Som journalist ska jag tydligen bara lita på att havet såldes ut rätt. Nåväl, nu har jag åtminstone larmat, både här och i andra tidningsartiklar. Nästa steg vore att lagen ändras så vi får insyn igen.

Men då måste vi nog först sjunka på Transparency Internationals lista över minst korrupta länder. För trots naturvårdsorganisationernas oro då lagen skulle ändras – de fruktade just privatiseringen av vattnen – så blev det inget större larm.



**Marcus Lillkvist** ● Skribenten är samhällsreporter på Vasabladet och försöker gräva alltid när det finns orsak.

FÖRE DEADLINE

## Prisbelönt fängelsedokumentär av finlandssvenskar såld till Nordamerika

D en nya SVT-dokumentären *Fängelseexperimentet Little Scandinavia* har sålts till Nordamerika och Topic TV, en streamingtjänst som fokuserar på krim, thrillers och dokumentärer.

Teamet bakom dokumentären är finlandssvenskt – med producenterna **Tomas Lindh** och **John Stark**, fotografen **Rasmus Tåg** och ljudteknikern **Klosse Wistbacka**.

I *Fängelseexperimentet Little Scandinavia* följer de ett flerårigt forskningsprojekt både på plats i USA och i Norden.

"I korthet var det så att dåvarande högsta chefen för fängsvården i Pennsylvania hade rest i Nordeuropa och sett en mer rehabiliterande fängsvård. Till sammans med en amerikansk och en norsk forskare ville han prova att tillämpa skandinaviska metoder i en amerikansk anstalt och vi bjöds in att dokumentera", berättar Lindh.

"Vi var noga med att poängtera vårt oberoende. Oavsett om projektet blev en katastrof eller en framgång skulle vi göra en objektiv dokumentation."

Samma produktionsteam står bakom Svenska Yle-dokumentären *Vägen tillbaka*, där en norsk fängelsechef reser till USA för att försöka påverka amerikansk fängsvård. Dokumentären fick global distribution 2017 och då var det sällsynt att finländska produktioner nådde världspubliken, sedan dess har det blivit vanligare.

"Det är svårt att säga vad det beror på, men det är kanske frukterna av ett mer målmedvetet och dedikerat arbete", tror Tomas Lindh.

Att just *Vägen tillbaka* blev tillgänglig internationellt har flera orsaker, tror John Stark.

"Den frågeställning som fanns i *Vägen tillbaka* var aktuell, storyn var intressant, och den tillgång som vi fick till både personer och fängelser, framför allt det ökända högsäkerhetsfängelset Attica, var unik".

FOTO: RASMUS TÅG/SVT



SVT-dokumentären *Fängelseexperimentet Little Scandinavia*.

I april vann *Fängelseexperimentet Little Scandinavia* första pris vid MipDoc i Cannes, en av världens största dokumentärfilmfestivaler. Serien finns på Yle Arenan från 12 juni.

**Pär Jonasson**



## FOKUS

### Värimäärittelijä Ilari Paavonen tekee työtä kahdessa vuorossa, jotta tv-historia säilyy

Marja Honkonen, teksti • Kai Widell, kuva

**”**Tykkään vanhan filmimateriaalin restauroimisesta. Parasta tässä työssä on, kun saan huonokuntoisen filmin hyvään kuntoon – niin, että se näyttää siltä, kuin se olisi kuvattu eilen”, **Ilari Paavonen** kertoo.

Paavonen, 59, työskentelee Ylen digitointi- ja restaurointi-tiimissä. Hän kunnostaa ja tallentaa 1950–1990-lukujen televisio-ohjelmia ja elokuvia digitaaliseen muotoon.

”Ääninauhat ovat erityisen herkkiä. Ne alkavat muodostaa etikkahappoa, hapertuvat ja muuttuvat käyttökelvottomiksi.”

Kun filmi tulee arkistosta, Paavosen konservattorikollega avaa purkin ja tarkastaa filmin kunnon sekä sen, että skarvit eli filmin liitoskohdat kestävät. Sitten tämä pesee filmin erityisessä pesukoneessa. Kun filmi on skannattu, se siirtyy Paavosen tietokoneelle. Hän korjaa kuva kualta valot ja värit, vakauttaa kuvan sekä poistaa roskat ja naarmut.

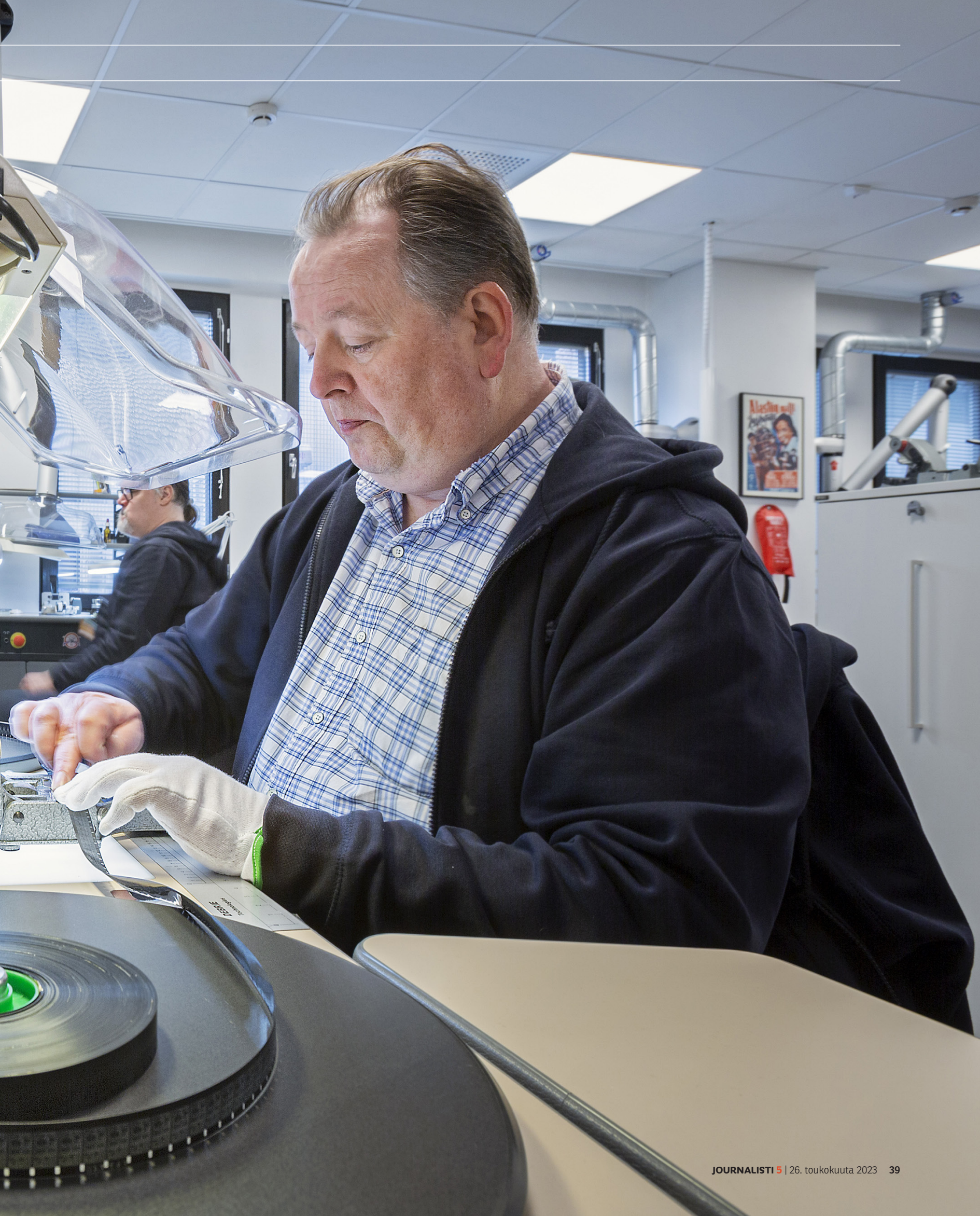
Paavola osaa kaikki kunnostuksen työvaiheet. Hitain niistä on värimäärittely. Vertailukohtia oikealle värimaailmalle etsitään esimerkiksi vanhoista lähetystallenteista. Jos mahdollista, avuksi pyydetään alkuperäinen kuvaaja.

Ylen filmiarkiston digitoinnissa riittää työtä lähes 20 vuodeksi.

”Filmit tuhoutuvat pikkuhiljaa. Siksi täällä paiskitaan työtä kahdessa vuorossa.” ●

*Ilari Paavonen osaa filmien konservoinnin kaikki vaiheet. Ennen filmin skannaamista tarkastetaan, että esimerkiksi liitoskohdat ovat kunnossa. ”Välillä on vaikeita tapauksia. Etikoituminen tuhoaa filmiä tehokkaasti.”*









**Ville Eloranta** ● Twitter: @ville\_eloranta  
Kirjoittaja on Helsingin Sanomien kielenhuollosta vastaava toimittaja.

## Hämmäntävä yhdennäköisyys toi "virtuoottisen" suomen kieleen

**P**ätevä kielenhuoltaja osaa perustella jokaisen ratkaisunsa. Toisinaan tämä periaate voi johtaa kummallisten selvittelyjen pariin.

Joitain vuosia sitten kollega ihmetteli *virtuoottisen*-sanankäyttöä kulttuurijournalismissa: hänelle oli opetettu, että kyseessä on virheellinen muoto. Kun aihe palasi keskusteluumme tänä keväänä, aloin pohdita, mikä *virtuoottisessa* oikeastaan on ongelmana.

Olin jo aikaisemmin yllättynyt siitä, ettei sanaa esiinny missään tuntemassani sanakirjassa. *Virtuoottinen* ei nimittäin ole mikään uusi villitys. Varhaisin *Helsingin Sanomista* löytämäni esiintymä on vuodelta 1971.

Lisäksi niin sanotuilla sivistyssanoilla on usein muotovastineensa muissakin kielissä. Olisi siis odotuksenmukaista, että muualta löytyy kaksi *t*-kirjainta sisältäviä muotoja, sellaisia kuin "virtuotic" tai "virtuotisk". Eipä löydy, ellei lasketa paria hassua ruotsinkielistä tekstiä (jotka vaikuttaisivat olevan suomalaisen rustaamia).

Mistä jälkimmäinen *t* siis on putkahtanut? Ainoa selitys taitaa olla, että *virtuoosi* voi näyttää samankaltaiselta muodosteelta kuin esimerkiksi *psykoosi* ja *neuroosi*. Jos niistä saadaan *psykoottinen* ja *neuroottinen*, miksei myös *virtuoosista* saataisi *virtuoottista*? Monissa kielissä muotona onkin *virtuoso*, joka ei tarjoa vastaavaa mallia. Suomen *i*-loppuinen muoto lienee kehittynyt ruotsin *virtuos*-muodosta.

*Virtuoottinen* on outo siksi, että *virtuoosi*-sanankäyttö on syntynyt eri reittiä kuin *psykoosin* ja *neuroosin*. Myöskään merkitys ei täsmää: *psykoosi* ja *neuroosi* viittaavat asioihin, *virtuoosi* ihmiseen. Kaikkia tämä ei selvästikään häiritse.

Kielenhuoltoa ei toki kannata tehdä – ainakaan puhtaasti – etymologisin perustein. On silti hyvä muistaa, että *virtuoottisen* voi helposti korvata sanakirjojenkin tuntemilla muodoilla *virtuoosimainen* ja *virtuoosinen*.

### TUTKITTUA

#### Kansanedustajan sukupuoli näkyy journalismin kielessä

**Y**len ja *Helsingin Sanomien* politiikan journalismissa tekstin sävy vaihtelee sen mukaan, koskeeko uutinen kansanedustajamiestä vai -naista.

Tämän osoittaa pro gradu -tutkielma, joka hyväksyttiin marraskuussa Turun yliopistolla. Tutkielmassa **lidaliisa Pardalin** selvitti koneoppimisen avulla, miten eri tavoilla politiikan journalistit kirjoittavat miehistä ja naisista.

Tutkielman aineistoksi koottiin kansanedustajia käsitteleviä artikkeleita Ylen ja *Helsingin Sanomien* verkkosivuilta. Niitä kertyi vuosilta 2019–2021 miltei 150 000.

Tutkimusta varten ohjelmoitiin koneluokittelija, joka pyrki ennustamaan, milloin yksittäisissä virkkeissä puhutaan miehestä, milloin naisesta. Poliitikkojen nimet kätkettiin. Kone oppi kuin oppikin tunnistamaan kansanedustajan sukupuolen uutistekstistä.

Seuraavaksi Pardalin selvitti, mitkä sanat olivat auttaneet konetta erottamaan sukupuolet tois-

taan. Luonnollisesti useimmat niistä liittyivät tittleihin ja työtehtäviin tutkitulla ajanjaksolla. Esimerkiksi sana "pääministeri" mainittiin usein naisista kirjoitettaessa, sillä pääministeri oli nainen.

Analyysissa paljastui kuitenkin myös sukupuolittuneita kirjoitus-tyylejä. Miehiä käsittelevissä uutisissa suosittiin asioita ja ilmiöitä kuvaavia sanoja, kuten "valtakunnallinen", "entinen" ja "kustannustehokas".

Naisista uutisoitiin värikkäämmillä sanankäyttein. Esiin nousivat sanat "nolo", "rento" ja "herkästi". Sanoilla ei tosin aina kuvattu naispolitiikkaa itseään vaan muitakin toimijoita.

Yksi selvimmin naisiin liittyneistä sanoista oli "äiti". Tällöin oli yleensä kyse naispolitiikan äidistä, ei poliitikon omasta äitiydestä. Myös sanat "nainen" ja "sukupuoli" autoivat konetta

tunnistamaan naisia käsittelevät tekstit.

Sanat "isä" ja "mies" eivät auttaneet tunnistamaan miehiä. Tämä selittyy sillä, että media on ylipäänsä kiinnostuneempi poliittikkonaisten kuin poliittikkomiesten perhesiteistä ja sukupuolisuudesta.

Juha Matias Lehtonen







Filosofian tohtori **Terhi Nevalainen** aloitti Väli-Suomen Media Oy:n toimitusjohtajana huhtikuun alussa. Hän jatkaa myös nykyisessä tehtävässään *Sunnuntaisuomalaisen* tuottajana. Tehtävä on määräaikainen ja kestää vuoden 2024 loppuun. Siihen sisältyy myös optio vuodesta 2025. Aiemmin Nevalainen on työskennellyt *Sunnuntaisuomalaisen* toimittajana ja erikoistoimittajana *Karjalaisessa*. Hänen väitöskirjansa (2015) käsitteli chick lit -kirjallisuuden postfeministisiä sisältöjä.

## Terhi Nevalainen haluaa digitalisoida sanomalehdet pikaisesti

**Mitä teit ensimmäiseksi, kun aloitit uudessa tehtävässäsi?**

Uudistussuunnitelman! En siksi, että täällä olisi jotain vialla, mutta median digitalisaatio etenee vauhdilla, joten oli selvää, että seuraavaa digihyppyä oli syytä ryhtyä suunnittelemaan.

**Mikä tekee sinusta hyvän toimitusjohtajan?**

Minulla on taipumus miettiä asioita isosti oli kyse omasta työstäni tai yhteiskunnasta laajemmin. Koetan aina katsoa isoa kuvaa ja mietin, mikä on meidän työmme merkitys osana kokonaisuutta. Olen myös ennakoluuloton uudistaja ja työ on minulle intohimo.

**Entä hyvän toimittajan?**

En oikeastaan tiedä, olenko hyvä toimittaja tai toimitusjohtaja. Sitä voivat muut arvioida. Ajattelen, että taustani kirjallisuuden tutkimuksessa tekee minusta hyvän toimittajan. Kirjoittamisen taito, rakkaus tekstiin ja tarinallisuuden ymmärrys ovat ominaisuuksia, joita itse arvostan.

**Kumpi on parempi talousstrategia sanomalehdelle: sisällöt maksumuurin taakse vai enemmän lukijoita ja mainostajia ilmaisella sisällöllä?**

Aika harva on menestynyt jälkimmäisellä strategialla iltapäivälehdet pois lukien. Maakuntamedia on aina ollut tilausmaksullinen. Vaikea nähdä, että laatujournalismia voitaisiin tehdä maksuttomana, ellei sitä

tehdä Ylen tavoin verovarjoilla.

**Miten pian sanomalehtien kannattaisi luopua paperiversioista ja ilmestyä vain digitaalisina?**

Meidän on pakko digitalisoitua ja leikata kustannuksia printistä, koska paperisen lehden tuotanto kallistuu koko ajan. Iso osa lukijoista haluaa kuitenkin edelleen lukea paperilehteä, eikä sitä vielä voi korvata, mutta ehkä 5–10 vuoden päästä tilanne on toinen.

**Lukijoilla on sunnuntaisin eniten aikaa lukea lehtiä, mutta paperiversio ei enää ilmesty sunnuntaisin. Mitä mieltä olet tästä?**

Tämä on harmillista, mutta kustannusrakenteen takia näin pitää tehdä Suomessa. Viikonlopputyö maksaa ja muutkin kulut kasvavat. Ehkä lukijat tämän takia hakeutuvat sunnuntaisin digisisältöjen pariin, mikä vauhdittaa digisiirtymää.

**Ketkä ovat ammatilliset esikuvasi?**

Heitä on kolme. *Karjalaisen* päätoimittaja **Pasi Koivumaa** on vakaa, luotettava ja inhimillinen päätoimittaja. *Savon Sanomien* tuleva päätoimittaja **Matti Pietiläinen** opetti minulle, että puhuminen vaikeistakaan asioista ei ole yliarvostettua. *Keskisuomalaisen* päätoimittaja **Pekka Mervola** on puolestaan visionääri, ja ihailen hänen kykyään nähdä tulevaisuuden kehityskulut yhden askeleen päähän, kun suurin osa meistä näkee vain yhden askeleen taaksepäin.

**Manu Marttinen**



## Se löytyy

**E**rikoistuin 1990-luvulla Pasilassa työskennellessäni tekemään tv-uutisjuttuja rajatiedosta ja uskonnollisista yhteisöistä.

Orientoitumistani auttoi teologian koulutukseni ja se, ettei tämä aihealue näyttänyt kiinnostavan kollegoita.

Erikoisin muisto liittyy juttukeikkaan, jonka yhteydessä vierailin Ihmisyyden tunnustajien Väinölä-yhteisössä Vilppulassa. Yhteisöä johti sen perustaja **Martta Horjander** (1930–2009), jota tietysti haastattelin.

Asetuimme Horjanderin kanssa istumaan tv-haastattelua varten vastatusten samalla, kun kuvaaja asetteli vieressäni kameraa jalustalle vaateriin. Koin, että minun piti jollain tavoin pitää yllä small talkia ja lämmitellä Horjanderia. Niinpä höpötin niitä näitä vähentääkseni jännitystä, jota oletin haastateltavan siinä tilanteessa tuntevan.

Horjander ei ollut kuitenkaan meistä kahdesta se, jota eniten jännitti. Hän katsoi minua lempeästi silmiin ja lausui kuolemattomat sanat:

”Älä huoli, kyllä se pillu löytyy.”

Olin varma, että kuulin väärin, sillä eihän uskonnollisen yhteisön yli 60-vuotias matriarkka voinut puhua tuollaista, ja vieläpä toimittajalle. Mietin sen vuoksi kuumeisesti mitä hänelle vastaisin. Horjander lieene nähnyt ihmetyksen kasvoillani, sillä hän toisti empaattisen viestinsä:

”Älä huoli, kyllä se pillu löytyy.”

Siinä samassa kuvaaja sai kameran valmiiksi, ja haastattelu saattoi alkaa.

Horjanderin lausahdus on ainoa asia, jonka yhä muistan tuosta uutiskeikasta. Olen myös huomannut, että hänen sanoillaan on yhä tehoa. Haastateltavan jännitys näet yleensä laukeaa, kun kerron, mitä matriarkka aikoinaan sanoi.

**Pekka Niiranen**

*Kirjoittaja on Ylen toimittaja Kuopiossa.*



MITÄ SINULLE ON SATTUNUT JA TAPAHTUNUT? LÄHETÄ TARINASI OSOITTEESEEN JOURNALISTI@JOURNALISTILIITTO.FI



Journalistiliiton puheenjohtaja Hanne Aho puhui Journalistiliiton valtuustolle huhtikuun lopulla Helsingissä. Valtuusto hyväksyi lehdistön ja kustannustoimittajien työehtosopimukset.

## JOURNALISTILIITON TESSIT OVAT VALMIITA. PALKAT NOUSIVAT, PERHEVAPAAUUDISTUS EI TOTEUTUNUT.

Manu Haapalainen, teksti • Heli Saarela, kuva

**L**ehdistön ja kustannustoimittajien työehtosopimukset hyväksyttiin huhtikuun lopussa. Toukokuun alussa hyväksyttiin myös Sanoman radioiden tes. Aiemmin keväällä hyväksyttiin Yleisradion ohjelmatyöntekijöiden, Ylen yhtyneiden freelancereiden, MTV:n, elokuva- ja tv-tuotantojen, Mediaringin ja av-kääntäjien sopimukset.

Kaikilla Journalistiliiton sopimusalajoilla on nyt voimassa oleva, noin kahden vuoden päähän ulottuva työehtosopimus.

Palkankorotukset ovat kaikissa Journalistiliiton solmimissa tesseissä niin sanotun yleisen linjan mukaisia. Palkat siis nousevat osapuolleen saman verran kuin muillakin aloilla.

Esimerkiksi lehdistön tessin piirissä olevat saavat heinäkuun alussa 3,5 prosentin korotuksen henkilökohtaisiin palkkoihin, vähimmäispalkkoihin, harjoittelijapalkkoihin ja vuorolisiin. Henkilökohtaisia palkkoja korotetaan lisäksi ensi vuoden lokakuussa 1,9 prosenttia. Jo tämän vuoden kesä-

kuun palkan yhteydessä maksetaan 580 euron kertakorvaus. Tämän vuoden lokakuussa maksetaan lisäksi 0,6 prosentin suuruinen yritysکوhtainen erä.

Palkat nousevat yhteensä reilut kuusi prosenttia. Journalistiliiton puheenjohtaja **Hanne Aho** on palkkaratkaisuihin tyytyväinen.

”On hyvä, että palkankorotukset saadaan suhteellisen nopeasti”, Aho sanoo.

**JOURNALISTILIITON PETTYMYKSEKSI** perhevapaaudistus saatiin lisättyä ainoastaan Ylen sopimukseen.

Perhevapaita koskeva laki uudistettiin viime elokuussa niin, että vanhempainvapaa jaettiin vanhempien kesken tasan. Vanhempainvapaan määrästä säädetään laissa, mutta sen palkallisuudesta työehtosopimuksissa.

Työnantaja edustavalle Medialiitolle vanhempainvapaan tasa-arvoinen jakaminen ei sopinut.

”Oli suuri pettymys, että työnantaja ei halunnut nostaa ei-synnyttävien vanhempien palkallisia vapaita synnyttävän vanhemman tasolle”, Aho sanoo.

Ahon mukaan Medialiiton ehdotus oli, että synnyttävän vanhemman vapaita olisi vähennetty.

”Tasa-arvoistamista ei kuitenkaan ole se, että heikennetään synnyttävän vanhemman asemaa.”

Työnantajan periaatteellinen perhevapaavastus on Ahon mukaan sekä tasa-arvon näkökulmasta kestävämpiä että laitoja.

”Uudistuksen kustannukset työnantajalle olisivat aivan marginaaliset. Valtaosan niistä maksaisi Kela. En ymmärrä periaatteellista tasa-arvon vastustamista. On erikoista, että medialat eivät halua tukea perheitä.”

Journalisti uutisoi maaliskuussa, että Journalistiliitto etsii jäsentä, joka haluaisi lähteä oikeuteen hakemaan itselleen ja koko alalle tasa-arvoista vanhempainvapaata.

Media-alan työnantajista ainoastaan Yle on sopinut ei-synnyttävän vanhemman palkallisen vapaan pidentämisestä. ●

*Av-kääntäjien ja itsensäyöllistäjien historiallisesta työehtosopimuksesta kerrotaan sivulla 8.*





# TYÖEHTOSOPIMUSNEUVOTTELUT OLIVAT TAHMEAT – NÄIN NE SUJUISIVAT PAREMMIN

**K**uukausia kestänyt työmarkkinakerros on jälleen käyty. Journalistiliitto aloitti neuvottelut marraskuussa ja viimeiset työehtosopimukset syntyivät huhtikuun lopussa.

Alun perin piti sopia vain tämän vuoden palkan-  
korotuksista. Se ei onnistunut, joten koko suoma-  
lainen työmarkkina lähti neuvottelemaan sopi-  
muksensa uudelleen.

Neuvottelut etenivät tahmaisesti. Miten niitä voisi parantaa? Tässä ehdotukseni.

**RATKOTAAN OMIA ASIOITA.** Työnantajapuoli toi meille sivutolkulla esityksiä, jotka oli kopioitu muiden alojen esityksistä. Me emme niistä innostuneet eivätkä ne juuri edenneet.

Mitä nopeammin pääsemme puhumaan oman alan kysymyksistä, sen parempi. Tästä hyvä esimerkki on lehdistön palkkausjärjestelmäuudistus, josta pääsimme sopuun työnantaja edustavan Medialiiton kanssa. Neuvotteluiden tuloksena syntyi uusi palkkaryhmä 2C, ja lisäksi sovimme uudet kriteerit työsuorituksen arviointiin.

**LÖYSÄTÄÄN SUOMEN MALLIA.** Työmarkkinamalli, jossa vientiliitot määrittävät yleisen linjan eli palkan-  
korotusten katon ja lattia, jäykistää suomalaisia  
työmarkkinoita.

Kun sekä kova- että matalapalkkaisille työntekijöille maksetaan samat prosenttikorotukset, matalapalkka-alat jäävät entistä enemmän jälkeen euroissa. Jos 7 000 euroa tienaa saa kuuden prosentin korotuksen, nousee palkka 420 euroa. Kaksi tonnia tienaa saa 120 euroa lisää. Eriarvoisuus lisääntyy joka kierroksella. Tänä keväänä palkan-

korotusten kustannusvaikutuksia laskettiin jopa prosentin sadasosien tarkkuudella.

**PIDETÄÄN AIKATAULUSTA KIINNI.** Yleensä neuvotteluiden alku on löysää ja lopussa tulee aina kiire. Tulosta ei aina synny vanhan sopimuksen ollessa voimassa. Tällöin ammattiliiton on mietittävä keinoja neuvotteluiden edistämiseksi. Viime kädessä uhataan lakolla.

Journalistiliiton sopimukset syntyivät määrää-  
kaan mennessä eikä valtakunnansovittelijan apua  
tarvittu tällä kertaa toisin kuin monilla edellisillä  
neuvottelukierroksilla.

**NOUDATETAAN LAKIA JA MYÖS SEN HENKEÄ.** Perhevapaat uudistuivat viime vuonna. Yleisradiota lukuun ottamatta media-alan työehtosopimusten palkalliset perhevapaapäivät jäivät syrjiviksi: mediafirmat tarjoavat edelleen synnyttävälle ja ei-synnyttävälle vanhemmalle eri määrän palkallista vapaata. Tasa-arvovaltuutetun mielestä näin ei saisi olla. Liitto on valmis viemään tapaukset oikeuteen heti, kun löytyy ei-synnyttävä vanhempi, joka haluaa riitauttaa asian.

**LUOTTAMUS ON KAIKEN PERUSTA.** Luottamuksen voi menetää vain kerran. Allekirjoitan sanonnan. Monesti luottamus on neuvotteluissa koetuksella. Kukin neuvottelija joutuu myös pohtimaan omaa asemaansa: Kuinka luotettava neuvottelija olen? Teenkö, kuten lupaan? Olenko sanojeni mittainen?

Yhteiset onnistumiset kasvattavat luottamusta. Luottamuksen rinnalla kulkee neuvottelukumppanin arvostus ja kunnioitus. Tässäkin suomalaisilla työmarkkinoilla on parannettavaa. ●



Toimittajien sota-avustuksia käsiteltiin  
Sanomalehtimiehen numerossa 2/1940.

## Liitto auttoi pommitettuja toimittajia

**T**alvisodan aikana Sanomalehtimiesten Liitto oli huolissaan jäsentensä pärjäämisestä ja heidän taloudellisesta ahdingostaan. Ensimmäiset avustusanomukset saapuivat liitolle pommituksista kärsiviltä viipurilaisilta sanomalehtimiehiltä heti maaliskuussa päättyneen sodan jälkeen.

Pian liiton työvaliokunta ryhtyi jakamaan avustuksia liiton apua anoville jäsenille. Niitä maksettiin jäsenen tilanteesta riippuen joitakin tuhansia markkoja, nykyrahasa noin 270–820 euroa.

Liiton jakamalla tuella oli tarkoitus auttaa kotinsa ja omaisuutensa menettäneitä uuden elämän alkuun. Avustusrahaston niukkuus koettiin kuitenkin ongelmaksi juoksevien kulujen ja lisääntyvien anomusten takia. Rahaston käytettävissä oli vain 44000 markkaa (noin 12000 euroa).

Liiton onneksi veljesjärjestöt Tanskassa ja Ruotsissa olivat valmiina auttamaan, ja keräsivät nykyrahassa 42 000 euroa suomalaisten lehtimiesten auttamiseksi.

*Sanomalehtimies kertoi, että kun ensisijaiset korvaukset oli maksettu, oli jäljellä olevat 60 000 markkaa (noin 16 000 euroa) tar- koitus jakaa viimeisten apua pyy- tävien ”työttömien ja puutteellisten” liiton jäsenten kesken.*

**Eelis Marttinen**

## Sitkeä oman lehden puolustaja

PÄÄTOIMITTAJA ULLA TURKKI  
30.6.1941 IKAALINEN – 24.11.2022  
NOORMARKKU

Päätoimittaja **Ulla Maija Turkki** (os. Mäkinen) kuoli pitkäaikaisen sairauden murtamana Noormarkussa 81 vuoden iässä.

Turkki teki pitkän ja valtakunnallisesti merkittävän uran porilaisen sosialidemokraattisen *Uusi Aika*-sanomalehden päätoimittajana.

Valmistuttuaan yhteiskuntatieteiden maisteriksi Tampereen yliopistosta 1967 hän tuli *Uuteen Aikaan* toimittajaksi. Jo parin vuoden kuluttua hänet valittiin toimittussihteeriksi ja sitten toimituspäälliköksi. Vuosina 1985–2009 hän toimi päätoimittajana ja jäi eläkkeelle 68-vuotiaana.

Ulla Turkki oli sitkeä oman lehden puolustaja, tarvittaessa jopa omaa puoluetta vastaan, kuten silloin kun SDP muiden puolueiden mukana lopetti lehdistötuen.

Turkki toimi Porin Työväenyhdistyksen puheenjohtajana ja kun-



nallisjärjestön sihteerinä monet vuodet ja kuului SDP:n puoluehallitukseen. Hän vaikutti myös Porin kaupunginvaltuustossa ja kaupunginhallituksessa.

Turkki toimi Porin Teatterisäätiön hallituksen puheenjohtajana lähes 20 vuotta.

Miehensä **Kyösti Turkin** Ulla tapasi jo ylioppilasvuonna. Viimeiset vuodet Kyösti toimi Ullan omaishoitajana. Kyösti kuoli elokuussa 2022, vain hiukan ennen Ullaa.

**Heli Kokko**  
**Tapio Seppälä**

*Heli Kokko on Ulla Turkin toimittajakollega ja Tapio Seppälä yhteistyökumppani.*

## Hon drogs till platser där något var i rörelse

JOURNALISTEN KERSTIN HANF  
11.08.1933 HELSINGFORS – 20.12.2022  
MARIEHAMN

Journalisten **Kerstin Hanf** har dött 89 år gammal. Äventyrlusten och en tillfällighet ledde till att Hanf intresserade sig för den spansktalande världen. I början av 1960-talet vann hon en resa till Malaga, i ett lotteri på Foreign Press Club i Helsingfors. Lite senare flyttade hon och hennes man, **Walter Hanf**, journalist från Tyskland, till Mexiko, varifrån Kerstin rapporterade till Finland.

Som utrikeskorrespondent i Buenos Aires (från 1968) fick hon Topeliuspriset och utmärkelsen Årets skällko (Vuoden kellokas) för sitt reportage om "Colonia Finlandeses" i Argentina. Kerstin var en av de första utländska journalister som kom till Chile 1973 efter att president **Salvador Allende** hade störtats i en militärkupp. År 1975 var hon tillsammans med familjen tvungen att lämna Argen-



tina under dramatiska omständigheter. De reste till München där Kerstin fortsatte jobba som utrikeskorrespondent för Yle fram till sin pensionering.

Efter murens fall 1989 reste hon också till de unga demokratierna i Tjeckien, Slovakien och Polen. Hon producerade dessutom fina resereportage från Frankrike och Italien tillsammans med sin väninna **Anne-Marie Franck**. År 2007 flyttade Kerstin till Mariehamn. Hennes sista arbete blev *Amandas Stuga*, en dokumentärfilm om Ålands lokalhistoria.

**Martin Hanf**

*Skribenten är Kerstin Hanfs son.*

## Eeva Salo toi väriä Aamulehden toimitukseen

TOIMITUSSIHTTEERI EEVA KAARINA SALO  
4.11.1945 HELSINKI – 3.3.2023 MARBELLA, ESPANJA

Toimitussihtteeri **Eeva Kaarina Salo** (o.s. Pekuri) kuoli 77-vuotiaana Espanjassa Marbellan sairaalassa.

Salon ura toimittajana alkoi Kuopiosta. *Ilta-Sanomien* **Mirja Karjalainen** pyysi 18-vuotiaasta Eevaa lomasijaisekseen. Paria vuotta myöhemmin hän sai vakipaikan. Kuopioon hän ei kuitenkaan halunnut jäädä, vaan lähti opiskelemaan Tampereen yliopistoon.

Ura *Aamulehdessä* avautui 1970-luvun taitteessa. Nopeasti Salo eteni uutisosaston vuoropäälliköksi ja sitten toimitussihteeriksi. Hän oli *Aamulehden* liki satavuotiaan historian ensimmäinen nainen vakinaisena toimitussihteerinä – työssä, "johon naiset eivät kykene". Pesti lehdessä kesti yli 30 vuotta.

Työtoverit muistavat Eeva Salon toimitussihteerinä, jolla riitti ammattitaitoa ja auktoriteettia. Useasti hän varasi pinon parhaita kuvia



etusivun pääkuvaksi, mikä vähän harmitti muiden sivujen kokoajia. Juuri kukaan ei kuitenkaan uskaltanut sanoa Salolle vastaan. Laadukkaista etusivuista hän sai useita palkintoja.

*Aamulehdestä* löytyi puolisoikin. Liitto urheilutoimittaja **Urho "Ursa" Salon** kanssa olisi täyttänyt toukokuussa 46 vuotta.

*Aamulehden* toimittajanaisten pitkäikäiseen "akkakerhoon" Eeva kuului alusta asti. Kokoonnutisiin tiedettiin odottaa lisää väriä ja vauhtia, kun Eeva iloinen nauru ja korkokenkien reipas kopina kertoivat ystävän olevan tulossa.

**Kirsti Pohjonen**

*Kirjoittaja on Eeva Salon työtoveri ja ystävä.*

## Politiikan rocktoimittaja

POLITIIKAN TOIMITTAJA  
TOMMI PARKKONEN  
16.7.1970 JYVÄSKYLÄ – 10.4.2023 HELSINKI

Suomen tunnetuimpiin toimittajiin lukeutunut **Tommi Parkkonen** menehtyi nopeasti edenneeseen sairauteen Helsingin Suursuon sairaalassa. Hän oli kuollessaan 52-vuotias.

Tommi teki pitkän uran *Iltalehdessä*, jossa hän aloitti rocktoimittajana kesällä 1990. Tommi oli tittelistä ylpeä, ja muisti aina sopivan paikan tullen mainita, ettei hän ollut allekirjoittanut uutta työ sopimusta, vaikka hänen toimenkuvansa olikin muuttunut monta kertaa.

Tommi oli toimittajana monipuolinen, kirjoittajana teräväsanainen ja kollegana avulias. Mutta ennen kaikkea Tommi oli ihminen, jolla oli suuri sydän. Tommin sydän sykki musiikille, politiikalle ja ystäville, joita hänellä oli kaikissa puolueissa. Tommi tunsikin kaikki, ja kaikki tunsivat hänet, tai ainakin Parkkosen.

Tommi, omien sanojensa mukaan ikuinen vastarannan kiis-



ki, oli sielultaan uutistoimittaja, joka viihtyi puoluekokouksissa myös vapaa-ajallaan. *Iltalehden* jälkeen Tommi työskenteli politiikan toimittajana Alfa-tv:llä, jossa hän juonsi *Viikon Parkkonen* -ohjelmaa vuosina 2021–2022.

Tommiä jäivät kaipaamaan aikuinen poika sekä iso joukko läheisiä, ystäviä, kollegoita ja poliitikkoja.

**Marko-Oskari Lehtonen**

*Kirjoittaja oli Tommi Parkkonen pitkäaikainen kollega Iltalehdessä.*



Monta  
työtä,  
monta  
alaa – yksi  
työttömyys-  
kassa!

**A**  
**KASSA**  
Ja elämä jatkuu

**A-kassa.fi**

Ammattiliitot  
antavat  
turvaa  
työelämään,  
me A-kassassa  
työttömyyden  
varalta.

Seuraa meitä somessa  
@AvoinKassa



Mikkelin kesänäyttelyssä on esillä kuvittajien töitä. Yksi niistä on Journalistissa 6/2021 julkaistu Ninni Kairisaloon kuvitus.

## Kutsukilpailun kuvituksia nähtävillä Mikkeliissä

Järjestyksessään kolmastoista kuvitustriennale järjestetään kesällä Mikkeliissä. Näyttely on kutsukilpailu, johon osallistui 131 kuvittajaa yhteensä 388 työllä.

Osanottajat ovat kuvittajia, graafisia suunnittelijoita, sarjankuvantekijöitä ja muita visuaalisen alan taiteilijoita sekä opiskelijoita. Kilpailutöiden teema, toteutustapa ja -tekniikka olivat vapaita.

Näyttelytyöt ja palkittavat kuvitukset valitsi tuomaristo, johon kuuluivat kirjasuunnittelija **Piia Aho**, kuvittaja **Sari Airola**, AD **Tuomas Jääskeläinen** ja kuvittaja **Anne Vasko** sekä Mikkelin taidemuseon johtaja **Matti Karttunen**. Palkinnot julkistetaan näyttelyn avajaisissa 9. kesäkuuta.

Mikkelin taidemuseon kuvitustriennale 10.6.–24.9. Maaherrankatu 18–20, Kauppakeskus Akseli. Avoinna ti–su klo 10–17.

### KOULUTUKSET

**Liskin vinkit** tutkivien juttujen tekemiseksi kesällä *Iltalehden* tutkiva toimittaja **Jarno Liski** kertoo kokemuksistaan kesän parhaista tutkivista jutuista. Hän neuvoa, miten löydät ajankohtaista tietoa erilaisista lähteistä. Koulutus on räätälöity erityisesti kesätoimittajille, mutta paikat ovat kaikkien Journalistiliiton jäsenten varattavissa. Koulutusta arvostaa myös fiksi työnantaja, mutta varmistaathan etukäteen, että voit osallistua työajalla.

**Aika:** Ke 21.6. klo 13–14.30

**Paikka:** Teams

**Lisätiedot ja ilmoittautumiset:** [journalistiliitto.fi/fi/kalenteri](http://journalistiliitto.fi/fi/kalenteri). Ilmoittautuminen päättyy 14.6.

**Järjestäjä:** SJL

### Ilmoita Journalistissa!

Katso lisätiedot: [Journalisti.fi/ilmoittajalle](http://Journalisti.fi/ilmoittajalle)

Numero	Aineistopäivä	Ilmestymispäivä
6/2023	ke 9.8.	pe 18.8.
7/2023	ke 6.9.	pe 15.9.
8/2023	ke 4.10.	pe 13.10.

**JOURNALISTI**

Järjestätkö tapahtuman  
tai koulutuksen?

Lähetä tiivis kuvaus  
tapahtumastasi täältä:  
[journalistiliitto.fi/fi/  
ilmoita-yhdistyksesi-  
tapahtumasta/](http://journalistiliitto.fi/fi/ilmoita-yhdistyksesi-tapahtumasta/)

### SUOMEN JOURNALISTILIITTO

PUHELINVAIHE / TELEFONVÄXEL  
(09) 6122 330

KÄYNTIOSOITE / BESÖKADRESS  
Säästöpankinranta 2, 7.krs. 00530 Helsinki  
/ Sparbankskajen 2, 7. vån. 00530 Helsingfors

POSTIOSOITE / POSTADRESS  
Siltasaarenkatu 16, 00530 Helsinki /  
Broholmsgatan 16, 00530 Helsingfors  
PL 252, 00531 Helsinki /  
Box 252, 00531 Helsingfors

SÄHKÖPOSTIT / E-POST  
[info@journalistiliitto.fi](mailto:info@journalistiliitto.fi), [jasenasiat@journalistiliitto.fi](mailto:jasenasiat@journalistiliitto.fi)  
[etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi](mailto:etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi)  
[fornamn.efternamn@journalistiliitto.fi](mailto:fornamn.efternamn@journalistiliitto.fi)  
VERKKOSIVUT / WEBBSIDOR  
[journalistiliitto.fi / journalistforbundet.fi](http://journalistiliitto.fi/journalistforbundet.fi)

A-KASSA / A-KASSAN  
A-kassa.fi, 02 9372 4200



SUOMEN  
JOURNALISTILIITTO  
FINLANDS  
JOURNALISTFÖRBUND

# Kun toimittaja haastattelee vanhempia, valokuvaaja Jonas Brunnström leikkii lasten kanssa

Marja Honkonen, teksti • Clas-Olav Slotte ja Jonas Brunnström, kuvat

En koskaan mene *kuvauskeikalle* tai tekemään vain omaa työtäni, vaan *me* menemme toimittajan kanssa tekemään juttua. Kysyn aina, mikä on homman pihvi ja mitä haluamme saada irti. Jos toimittaja osaa sen kiteyttää, se on myös kuvalle hyvä peruskivi”, valokuvaaja **Jonas Brunnström** sanoo.

Österbottens Tidningissä työskentelevä Brunnström kuvasi viime tammiukuussa **Laleh, Lykke, Totte** ja **Adelé Sundkvistin** leikkimässä perheen kodissa. Juttu käsitteli inflaatiota ja perheen kustannusten kasvua. Se on osa nuorten aikuisten ja lapsiperheiden arkea käsittelevää sarjaa, jota Brunnström on tehnyt toimittaja **Rebecca Petterssonin** kanssa.

”Yleensä minä saan leikkiä lasten kanssa sillä aikaa, kun toimittaja haastattelee vanhempia. Tällä kertaa ei tarvittu paljoa muuta. Katselin leikkiä, ja siinä se kuva sitten syntyi. Sain heittäytyä tilanteeseen. Sitä heittäytymistä tässä on harjoiteltu kohta 20 vuotta.

Näillä keikoilla mieli poukkoilee epätoivon ja riemun välillä. Ei tiedä, saako sieltä mitään kuvallisesti. Välillä keikat ovat todella tuskaisia – ja sitten välillä syntyy tällaisia timanttisia juttuja.

Tilanne on täysin aito, enkä käyttänyt kuvassa muuta kuin vallitsevaa valoa. Minulla ei tainnut olla salamaa edes mukana. Kattolampun valo heijastuu kohti kuvan nurkkia, koska se oli melkein keskellä huonetta. Ja kun kuvan etualalla olevien lasten huomio on suuntautunut ylöspäin – sinne mistä valokin tulee – niin se toimi hyvin.

Myös kuvan symboliikka on kohdillaan, mutta en lähde valehtelemaan, että olisin miettinyt sitä kuvatessa.”

**JONAS BRUNNSTRÖM SANOO** verkkojournalismin muuttaneen paljon tapaa, jolla hän kuvaa.

”Kun ei olla enää pelkästään printin varassa, yhden kuvan ei tarvitse kiteyttää koko juttua. Kuvakerrontaa voi tehdä aivan eri tavalla, eikä kukaan enää määrää, onko kuva yhdellä vai viidellä palstalla. Voin itse lisätä kuvia tekstiin juuri niihin kohtiin, joihin ne mielestäni sopivat.

Nykyisin video on usein tärkeämpi kuin valokuva. En voi mennä keikalle ’korvatulpat päässä’ ja vain katsoa, mitä siellä on. Sosiaalisessa mediassa videoni ja valokuvani kilpailevat kaiken muun sisällön kanssa. Ei sinne voi tunkea mitä tahansa.”

Brunnström on lehdensä ainoa kuukausipalkkainen kuvajournalisti. Hän toivoo, että myös maakunta- ja paikallislehdissä ymmärrettäisiin, miten tärkeitä omat kuvaajat ovat.

”Valokuvaaja liikkuu koko ajan yli toimitusten sisäisten rajojen. Kun menen valtuustoon kuuntelemaan ja kuvaamaan, ne asiat heijastuvat suoraan jalkapallokentälle tai maatilalle. Tässä työssä näkee, miten asiat ovat yhteydessä toisiinsa.” ●

KUVA: CLAS-OLAV SLOTTE



Juttukeikka Sundkvistien perheeseen osui Jonas Brunnströmin vuoden ensimmäisille työviikoille. ”Tunnelma toimituksessa oli vielä vähän tahmea. Siksi oli mukava päästä keikalle, jossa voi olla vain mukana ja seurata lasten leikkiä.”



## Clas-Olav Slotten valinta

Keskipohtjanmaan valokuvaaja Clas-Olav Slotte valitsi esiteltäväksi Jonas Brunnströmin kuvan, joka julkaistiin *Österbottens Tidning*issä 8. tammikuuta.

"Juttu tavallisen lapsiperheen arjesta, taloudellisesta tilanteesta ja pärjäämisestä, kun inflaatio on korkeimmillaan neljäänkymmeneen vuoteen. Kuvassa lapset rakentavat korkeaa tornia duploista. Pyssykö rakennelma pystyssä, kun viimeinen pala painetaan kiinni, vai romahtaako torni? Brunnström on vanginnut huippuhetken, johon sisältyy riemua ja jännitystä. Tytön ilme, ylin pala ja taustalla loistava tähti sekä pojan kasvot saavat aikaan mainion tunnelman. Seinällä roikkuva eläin näyttää myös seuraavan tilannetta. Hieno valaistus."

*Tällä palstalla Journalisti pyytää ilmiäntamaan loistavia alan tuotoksia. Viestiä vie seuraavaksi eteenpäin se, jonka työ esitellään palstalla.*

### Jonas Brunnström, 47

- Kokkolassa ja Pietarsaareissa ilmestyvän *Österbottens Tidningin* valokuvaaja. Aloitti kesäkuvaajana vuonna 2004, kun lehti oli vielä *Jakobstadst Tidning*.
- Asuu Uudessakaarlepyyssä. Syntyisin Espoosta.
- Opiskeli medianomiksi ruotsinkielisessä Novia-ammattikorkeakoulussa.
- Työskenteli opintojen jälkeen kaksi vuotta valokuvaajana Bildström-valokuvastudiossa Uudessakaarlepyyssä. "Mats Sandströmitä opin, mitä ammattikuvaajan oikeasti pitää tehdä."



Brunnströmin kuva Sundkvistin perheen lapsista julkaistiin *Österbottens Tidning*issä. Juttu kertoi siitä, miten hintojen nousu on vaikuttanut perheen talouteen.



